

nederlandsdagblad

JAARGANG 78 NR. 21036 WWW.ND.NL REDACTIE@ND.NL 088 1 999 999 CHRISTELIJK BETROKKEN

MICHEL MAAS / vk.nd.nl/buitenland

Beschietingen als opmaat offensief in Oost-Oekraïne

► AMSTERDAM

Rusland heeft de afgelopen dagen belangrijke Oekraïense steden onder vuur genomen. Vijf raketten kwamen neer op Lviv, in het oosten van Oekraïne, niet ver van de Poolse grens. Zeker zeven personen zouden daarbij zijn omgekomen. Ook de hoofdstad Kyiv werd beschoten, net als Dnipropetrovsk.

In de nacht van zondag op maandag zijn er volgens Rusland ruim driehonderd doelen in Oekraïne getroffen. De beschietingen lijken een vergelding te zijn voor het zinken van het Russische vlaggenschip Moskva, en tevens een opmaat tot een aanstaande Russische opmars in het zuidoosten van Oekraïne.

De enige overwinning die Rusland in lange tijd kan melden, is de inname van Marioepol, ooit een stad met 450.000 inwoners. Zondag stelde het Russische leger de zuidoostelijke havenstad – na een beleg van zes weken – zo goed als helemaal te hebben veroverd. Een groep allerlaatste Oekraïense verdedigers verschanst zich nog in het gigantische complex van de Azovstal-staalfabrieken, en negeerde een Russisch ultimatum zich zondag voor het middaguur over te geven. De Oekraïners zijn voornemens tot de laatste man te zullen doorvechten. De strijd om Marioepol hield wekenlang een aanzienlijk deel van de Russische legermacht in Oekraïne bezig. Die troepen kunnen nu elders worden ingezet, waardoor de Russische strijd in het zuidoosten van Oekraïne mogelijk een nieuwe impuls krijgt. Door de verovering van Marioepol heeft Rusland nu de totale zeggenschap over de Zee van Azov, en beschikt het over een open landverbinding tussen de Krim en het pro-Russische oosten van Oekraïne.

NAVO

De voor Rusland onverwacht lange duur van de oorlog en de ondergang van de kruiser Moskva hebben gaten geslagen in de propaganda van het Kremlin. Het officiële verhaal over de 'denazificering van Oekraïne' kan de splende oorlog niet meer verklaren.

Steeds vaker wordt daarom nu ook de NAVO genoemd om de tegenslagen te verklaren. Sergei Markov, politiek commentator in Moskou en oud-adviseur van de Russische president Poetin, wijt de ondergang van de Moskva bijvoorbeeld aan een NAVO-raket, die in januari aan Oekraïne zou zijn geleverd. In een interview met de BBC zei hij maandag dat Rusland niet had beseft dat het niet alleen vocht tegen Oekraïne, maar tegen een 'coalitie' van grote landen, inclusief de Verenigde Staten.

In het populaire praatprogramma van Vladimir Solovyov op Russia 1 barstte Margarita Simonyan, hoofdredacteur van de Russische propagandazender RT, uit in een tirade toen iemand zich afvroeg waarom Rusland nog steeds niet had gewonnen: 'Dit is niet gewoon maar een oorlog tegen Oekraïne, maar tegen de NAVO ... Dit is niet Oekraïne, dit is de NAVO. Al hun macht wordt tegen ons ingezet, al hun wapens, al hun middelen, al hun trainers, hun huurlingen. Wij zijn in oorlog tegen dat allemaal.'

Britten

De Russische troepen hebben in Marioepol nog een publicitair succesje geboekt: ze hebben een Britse militair gevangengenomen die meevocht aan Oekraïense kant. De Brit, Shaun Pinner (48), werd getoond op de televisie. Hij zei dat hij vijf tot zes weken had gevochten in Marioepol en dat hij nu was overgebracht naar het pro-Russische Donbas-gebied. Eerder had een andere Britse militair, Aiden Aislin (28), zich aan de Russen overgegeven, toen zijn bataljon geen munitie meer had.

Pinner en Aislin vroegen op tv om te worden geruild tegen de oligarch en pro-Russische Oekraïense politicus Viktor Medvedtsoek. Deze is behalve pro-Russisch ook een persoonlijke vriend van Poetin – als peetvader van een dochter. Hij stond ten tijde van de Russische inval onder huisarrest. Hij ontsnapte, maar vorige week spoorde de Oekraïense geheime dienst hem op en nam hem in een 'snelle, speciale operatie' gevangen. <

Severodonetsk lamgeslagen

Alle interesse in leven of sterven lijkt verdwenen

pagina 8

Invictus Games

'We hebben allemaal PTSS.'

pagina 2

advertentie

Vrijdag om 19.30 op YouTube

over coalitievorming in de gemeentes, de politieke actualiteit en meer!

WILLEKE

nd.nl/cartoons

advertentie

Met negatieve rente mist uw spaargeld haar doel.
Wij lossen dit probleem gaarne voor u op.

Bel: 020-4896500

D66 wordt achtervolgd door tijdgeest COMMENTAAR PAGINA 3

PRIJS € 3,10 ZATERDAG € 4,35

9 771570 797003

Vrijdag openheid D66 over grensoverschrijdend gedrag

► DEN HAAG

Het partijbestuur van D66 komt vrijdag met conclusies over de af-faire rond grensoverschrijdend gedrag binnen de partij. Dat valt te lezen in een verklaring van het bestuur maandag.

De Volkskrant onthulde zaterdag dat een prominent partijlid zich schuldig had gemaakt aan grensoverschrijdend gedrag. Die conclusie kwam uit een vertrouwelijk rapport dat het bestuur al een jaar in handen heeft. In een openbaar deel van hetzelfde rapport was die conclusie over partijprominent Frans van Drimmelen juist niet te lezen. Leden van de partij eisten maandag in een open brief dat het

bestuur en partijleider Sigrid Kaag snel met duidelijkheid komen.

Het bestuur gaf eerder in het week-einde al aan met een 'nieuwe weg' van beide delen van het rapport te willen komen. 'Het bestuur is voornemens vrijdag 22 april de leden te informeren over de conclusies van de nieuwe weg', staat in de nieuwe verklaring.

open brief

In de open brief eisten de leden ook een bijeenkomst waar het bestuur verantwoording aflegt en vragen beantwoordt. Het bestuur zegt 'zeer bereid' te zijn om met de leden in gesprek te gaan. 'Meer informatie over

hoe we dat organiseren, zullen we eveneens vrijdag met de leden delen.' Eerder werd bekend dat Van Drimmelen zijn werkzaamheden bij adviesbureau Dröge en Van Drimmelen voor onbepaalde tijd heeft neergelegd. Dat valt te lezen in een korte verklaring die op de website van het adviesbureau is geplaatst.

'Afgelopen zaterdag kwam de Volkskrant in een artikel terug op een onderzoek door Bureau BING naar grensoverschrijdend gedrag binnen D66, waarbij onze collega Frans genoemd wordt', aldus de verklaring. 'De situatie is uiterst pijnlijk, verdrietig en schadelijk voor alle betrokkenen.' <

Veteranen vin

... Bij de vijfde Invictus Games, een soort kleine Olympische Spelen voor militairen met lichamelijk of mentaal letsel, draagt iedere sporter zijn eigen verhaal mee.

... De Oekraïense veteranen krijgen een ovationeel applaus. 'We voelen hun pijn.'

► DEN HAAG

Het is alweer 28 jaar geleden dat hij werd uitgezonden naar Joegoslavië, maar nog altijd kan Ronnie Schmücker het niet aan om over gras te lopen. De geur en het gevoel aan zijn voeten brengen traumatische herinneringen naar boven uit de tijd dat hij als jonge militair mijnen onschadelijk moest maken in de Kroatische regio waar hij met zijn eenheid was gelegerd.

De Deen (48) is met zijn kale hoofd en grijze puntbaard een opvallende verschijning naast de zweefmolen in het Haagse Zuiderpark. Met zijn 170 kilo claimt hij bij voorbaat al een record te pakken te hebben tijdens de Invictus Games, een internationaal sportevenement voor fysiek en mentaal gewonde militairen. Zonder twi-fel is Schmücker de zwaarste deelnemer bij het kogelstoten en het powerliften, grijnst hij.

Maar achter zijn imposante gestalte gaat een gebutste veteraan schuil die heeft geleerd pijn en verdriet weg te lachen. 'Mislukkingen passen niet in promotiefilms voor het leger', zegt hij niet voor niets. En een mislukking voelde Schmücker zich sinds zijn regering hem achttien jaar na Joegoslavië voor de tweede keer op uitzending stuurde. Al in het vliegtuig naar Kosovo voelde hij het misgaan. Hij kneep zijn stoel fijn van onzekerheid, al zou de missie 'een makkie' worden.

Terug in Denemarken veranderde hij in zeven maanden 'van een functionerend in een niet-functionerend persoon'. Bij de Invictus Games kan hij gelukkig goed over zijn PTSS praten met de rest van het Deense team. 'Ze hebben namelijk allemaal PTSS.'

beschadigd

Zoals Schmücker zijn er honderden anderen in Den Haag, waar na twee jaar coronavertraging de vijfde Invictus Games worden gehouden. Wie niet lichamelijk gewond uit de strijd is gekomen, is mentaal wel beschadigd geraakt. Het Nederlandse team bestaat onder meer uit veteranen die dienden in Bosnië, de Sinaï of in Afghanistan. Anderen hebben in Nederland een dienstongeval gehad, vertelt Mart de Kruijf, de voormalige commandant Landstrijdkrachten die het evenement voorziet.

'Voor alle deelnemers zijn de Invictus Games onderdeel van hun revalidatie', zegt De Kruijf. 'Het kan een belangrijke stap zijn in iemands leven om hier, met vrienden en familie op de tribune, te laten zien wat je waard

bent. Al zal het ongetwijfeld niet iedereen vooruit helpen.'

De olympische gedachte dat meedoen belangrijker is dan winnen, geldt zonder meer voor de meeste van de vijfhonderd deelnemers, maar bijvoorbeeld niet voor team Georgië. 'Onze mensen hebben er jaren voor getraind om hier te staan, dan willen we winnen ook', vertelt stafid Natia Kadagishvili. Van de twaalf Georgische deelnemers zijn er zes gewond geraakt toen Rusland in 2008 hun land binnenviel. Nu overheerst de woede, omdat Poetin hetzelfde deed in Oekraïne. 'We bidden elke dag voor de Oekraïners', zegt Kadagishvili. 'We voelen hun pijn.'

Harry & Meghan

Geëmotioneerd spraken de Britse prins Harry en zijn vrouw Meghan zaterdagavond de Oekraïense ploeg toe. Harry, grondlegger van de Invictus Games, prees het team om zijn

Worship met Pasen in de Amsterdamse Bijlmer

Aanbidding en gebed in hartje Amsterdam-Zuidoost. Bezoekers kwamen maandagavond samen om Pasen te vieren. En op initiatief van Stichting Presence de naam van God groot te maken in de Amsterdamse wijk de Bijlmer. De twee uur durende bijeenkomst op het Anton de Komplein was ook via livestream op YouTube te volgen. 'We gaan God aanbidden om wie Hij is en Hem de eer geven die Hem toekomt', vertelt Wim Hoddenbagh, initiatiefnemer en medeoprichter van Presence. 'Het is ons verlangen dat de glorie van God hier zichtbaar wordt en dat mensen naar zijn glorie getrokken worden. Want er is niets aantrekkelijker dan de glorie van God. Amen!' Het doel van de stichting is Gods aanwezigheid zichtbaar te maken op 'plekken van invloed' in Nederland. De afgelopen maanden toerde Presence met een team

aanbidders en evangelisten langs verschillende steden in het land, zoals Enschede, Drachten en Rotterdam. In Amsterdam zingen aanbiddingsleiders, onder leiding van Elvis E, liederen over de goedheid van God. Denk aan 'How great thou art', 'Kom laten wij aanbidden' en 'Mijn Jezus, mijn Redder'. Engels- en Nederlandstalige nummers worden afgewisseld met een lied in de Edo-taal, een taal die vooral in de Nigeriaanse staat Edo gesproken wordt, en de taal is van zanger Elvis E. Het (gospel)koor zingt rondom de piano en hammondorgel. De bezoekers, die vol overgave God aanbidden, staan weer in een halve cirkel om hen heen. 'Prijs de naam van Jezus. Hallelujah', glundert Hoddenbagh. 'We bidden graag voor het land en de stad.' Er wordt onder andere gebeden voor kinderen en jongeren. <

nieuwsvandaag 5.00

Parlement Suriname

Suriname neemt herbouwd parlamentsgebouw Paramaribo in gebruik 25 jaar na brand.

12.30

ProDemos

Tweede Kamervoorzitter Vera Bergkamp opent de tweede locatie van ProDemos.

13.00

Actie bij PostNL

FNV-actie bij aandeelhouders PostNL voor minimumloon van 14 euro per uur bij vaste baan.

den steun bij elkaar

Een staande ovatie van de Roemeense equipe voor de Oekraïners, die een foto meedragen van hun gesneuvelde kameraad.

moed om naar Den Haag te komen. De Kruif: 'We proberen ze niet te veel te belasten en ze vooral een van de teams te laten zijn. Dat is ook het eerlijkst naar de andere landen toe die zich hierop hebben voorbereid.' Bij aankomst van de negentien sporters uit Oekraïne klonk donderdag een ovationeel applaus van de andere teams. Het hadden er 21 moeten zijn, maar een van hen sneuvelde in de strijd met de Russen. En boogschutter Joelia Pajevska werd gevangengenomen in Marioepol, volgens Rusland omdat ze lid zou zijn van het Azov-bataljon. Pajevska is de oprichter van een medische brigade die gewonde militairen en burgers verzorgt.

motto's

De meeste teams proberen zich niet te laten afleiden door de gebeurtenissen in Oekraïne. 'Geluid en geur zijn de voornaamste triggers van PTSS, dus komen beelden van de

oorlog keihard binnen', vertelt De Kruif. Daarom kijkt Dutchbatter Marco Tessers geen journaal en richt hij zich op de twee sporten waaraan hij deze week meedoet: zwemmen en boogschieten. Stoere motto's als *'I am the captain of my soul'* en *'Grow through what you go through'* moedigen de deelnemers vanuit alle hoeken van het Zuiderpark aan. Maar dat revalideren juist een proces van horten en stoten is, merkte Tessers zaterdagochtend weer eens.

Tessers – onder meer uitgezonden naar het Bosnische Potocari, 1994 – voelde het gebeuren toen het niet zo lekker liep met het boogschieten. 'Dan ga ik me frustreren en dat is dan ook aan me te zien.' Hij zette muziek op, zoals hij in zo'n geval heeft geleerd te doen, en kreeg zijn bloeddruk omlaag. Tessers wist niet dat iemand anders van het Nederlandse team hem een half uur lang in de gaten hield om in te grijp-

pen als het mis zou gaan. 'Ik heb berusting, maar geen acceptatie', vertelt Tessers over zijn PTSS. Wat hij het liefst zou willen gaat hem niet meer lukken, want dat is de oude worden: de Marco van voordat in 2014 'het touwtje knapte'. Maar door zijn deelname aan het boogschieten en zwemmen wil hij in elk geval 'het thuisfront' bedanken. 'En hopelijk kan ik me hierna weer wat meer in de maatschappij voortbewegen.'

experiment

De Deen Schmücker ziet de Invictus Games vooral als een 'geweldig sociaal experiment'. Na zes jaar therapie voor zijn PTSS heeft hij geleerd de schroom van zich af te werpen en anderen deelgenoot te maken van de wereld die hij ook voor zichzelf lange tijd verborgen had gehouden. Dat doet hij 'langzaam lopend', om een terugval te voorkomen. En om niet op het gras te belanden. <

DE MORAAAL VAN D66

D66 WORDT ACHTERVOLGD door een achtergehouden rapport-bijlage over een privé-affaire tussen twee partijleden. Zo beschreven, lijkt dat geen ophef waard. In een landelijke vereniging met bijna 32.000 leden is ruim zes jaar geleden iets onverkwikkelijks gebeurd tussen twee individuen. Een vrouw en man hadden kort een relatie; zij beëindigde die; hij stalkte haar en zelfs de politie moest hem manen hiermee te stoppen. Volgens een landelijk onderzoek in het jaar dat dit speelde (2016) krijgt 15 procent van de bevolking wel eens te maken met stalking (aanhoudende belaging). Vaak na een verbroken relatie of afgewezen avances. Jaarlijks wordt er enkele duizenden malen aangifte van gedaan bij de politie. Statistisch kan het dus zomaar in elke ledenpartij, club of kerk voorkomen.

MAAR D66 WORDT DOOR VEEL MÉÉR achtervolgd: door haar ruim 55-jarige partijcultuur, door electorale ups en downs, door haar culturele en morele pretenties en door recente uitlatingen van haar geproclameerde 'nieuwe leiderschap': Sigrid Kaag. Zij werd als partijlid ingeschreven op 1 januari 2017; ze was nog VN-gezant in Libanon toen de zaak speelde die nu op haar bord ligt. Maar de stelligheid waarmee ze in februari vorig jaar, drie weken voor de verkiezingen, haar partij voor 'niet structureel onveilig' verklaarde, is lekgeprikt. Ze baseerde zich op extern onderzoek door bureau Bing, en voegde eraan toe: 'Zo ken ik onze partij ook niet.' Nu blijkt uit onderzoek van *de Volkskrant* dat Bing op de avond van haar verkiezingszege een vertrouwelijke bijlage vrijgaf waarin de gewraakte 'casus' is ontleed. Als Kaag buiten die scabreuze wegmoffel-strategie is gehouden, kent ze haar partij dus helemaal niet.

D66 WORDT ACHTERVOLGD door de tijdgeest die ze met verve representeert: libertijns individualisme, dat zich bevrijd heeft van een moraal die liefde en trouw als een verbond beschouwde. Los van die ouderwetse, remmende opvatting werd het 'normaal' dat in een stressvolle werkomgeving zoals de landelijke politiek, affaires opflakkeren en uitdoven zonder dat iemand er wat van vindt. Maar wat dit specifieke geval belastend maakt voor D66, is dat de man in kwestie decennialang een invloedrijke positie achter de schermen had als 'talentscout'. In een partij die tussen 2006 en 2021 opklom van 3 tot 24 Kamerzetels, heb je dan heel wat mensen aan je kunnen verbinden en verplichten. Goed vergelijkbaar met de rol van die bandleider bij 'talentenjacht' *The Voice of Holland*. Debuterend D66-staatssecretaris Gunay Uslu (Cultuur en Media) sprak daarover in januari een streng moreel oordeel uit. Het gesprek dat zij met John de Mol en de omroepen ging voeren, moet nodig ook binnen D66 plaatsvinden.

SJIRK KUIJPER

nederlandsdagblad

CHRISTELIJK BETROKKEN

14.00

Docent-verkiezing

Achtste editie landelijke verkiezing voor Docent van het Jaar. Met prijsuitreiking.

'Neem een besluit, en zoek dan samen een weg.'

Herman Selderhuis, pagina 4

INTERVIEW

Herman Selderhuis: 'Wat doen wij nu met die conclusies uit het SCP-rapport waaruit blijkt dat geloof in God steeds meer verdwijnt?'

RICK MOELIKER nd.nl/protestant BEELD DICK VOS

'Het gaat nu al lang g over de vrouw in het

...De christelijk-gereformeerde synode die vandaag wordt hervat, beslist mogelijk deze week nog of plaatselijke kerken een vrouw in het ambt mogen bevestigen.

...Het zorgt voor grote spanningen binnen het kerkverband, maar het hoeft zeker niet tot een breuk te leiden, zegt hoogleraar Herman Selderhuis.

► APeldoorn – NUNSPeET

'Als je als voor- en tegenstanders met elkaar kunt eten en daarna samen buiten een peuk roken – mag dat eigenlijk nog wel? – dan kun je toch ook wel met elkaar een kerkverband vormen.' Herman Selderhuis, hoogleraar kerkrecht en kerkgeschiedenis en rector van de Theologische Universiteit Apeldoorn, heeft goede hoop dat de onderlinge ontmoeting christelijk-gereformeerde ambtsdragers de komende dagen goed zal doen. 'Er is veel gezegd en veel geschreven, maar ik hoop dat wanneer iedereen elkaar weer ziet er toch wordt gezegd: ik wil geen kerk zijn zonder jou.'

Vanaf vandaag vergadert de generale synode van het kerkverband weer in Nunspeet, nadat vrijwel alle vorige zittingen van deze landelijke kerkvergadering online waren. Daarom staat het punt waar de verschillen het grootst lijken te zijn, de vrouw in het ambt, pas voor deze week op de agenda. Het leidt tot spanningen binnen het kerkverband, want daar waar kerken op de rechterflank mordicus tegen vrouwelijke ambtsdragers zijn, heeft een aantal kerken op de linkerflank inmiddels vrouwen in het ambt bevestigd.

Daar is Selderhuis bepaald niet gelukkig mee. 'Net als in de sport moet je jezelf binnen een kerkverband gewoon houden aan de regels die je met elkaar hebt opgesteld. Kijk, in zekere zin begrijp ik het wel, want het gaat bijna alleen maar om samenwerkingsgemeenten. Dan wordt er gezegd: bij de vrijgemaakten mag het wel, en voor onze gemeente is

het beter. Maar zo werkt het dus niet.'

ruimte geven

Nu is het wel vaker spannend geweest onder christelijk-gereformeerden, geeft Selderhuis aan. 'De spanning zit hem voor mij daarom ook niet zozeer in de vraag of het gaat breken of niet, want hoe vaker je dat zegt, hoe groter die kans wordt. Ik vind dat dus een verkeerde insteek. De spanning zit hem wel in de vraag of je ruimte wilt geven aan kerken die op een dusdanig wezenlijk punt als de vrouw in het ambt een andere keuze maken en wat je gaat doen met kerken die hier toch voor kiezen als die ruimte er niet komt.'

U hebt vaak benadrukt dat het hier om een kerkrechtelijke zaak gaat. Maar is dat wel zo? Zeker op de rechterflank wordt het gezien als een zaak die om de belijdenis draait.

'Dat klopt, niet iedereen ziet het zo. Ik denk inderdaad dat met name het deel dat zegt: volgens ons kan het wel, het zo ziet. Dat het kerkrechtelijk is, komt doordat je moet beslissen wat je doet met kerken die een keuze maken die afwijkt van de gemaakte afspraken. Dan gaat het niet om de belijdenis, maar dat wordt al snel het geval als het om de vraag gaat hoe je de Schrift op dit punt uit moet leggen. Zelf denk ik op basis van de Bijbel dat er geen ruimte is voor vrouwelijke predikanten en ouderlingen, wel voor vrouwelijke diaconen.

Maar er is ook een andere interpretatie mogelijk. Tegenstanders zeggen tegen voorstanders, jullie leggen de Schrift anders uit dan altijd is gedaan, dus wijken jullie af van belijdenis. Dat hoeft echter niet zo te zijn en ik zou daarom wat dieper willen afsteken. Kerken met een vrouw in het ambt zeggen zelf namelijk gewoon de gereformeerde belijdenis te onderschrijven, en zoals ik het in die kerken ervaar is dat ook zo. Ik zie daarom twee mogelijkheden: of je zoekt naar een kerkrechtelijk model

waarin beide visies kunnen bestaan – wat bij gereformeerd kerkrecht heel lastig wordt – of je kiest voor herverkaveling, de opgave van bestaande kerkverbanden en hergroepering van plaatselijke kerken tot nieuwe kerkverbanden met kerken die het met elkaar eens zijn. Ik heb dat eerder geopperd en ik weet dat hier best wat kritiek op is, maar je moet ook nuchter zijn. Een kerkverband is simpelweg een vorm van kerkelijke organisatie, zo'n ramp is het dus niet als dat op de schop gaat en er iets nieuws komt. Op deze manier kun je ook gewoon zeggen: daar is een gereformeerd kerkverband met

'Ook in een kerkverband kan de relatie duurzaam ontworpen zijn.'

de vrouw in het ambt, en daar één zonder. Ik vraag me wel af of zo'n kerk met vrouwelijke ambtsdragers op den duur gereformeerd zal blijven.'

Desondanks hebt u goede hoop dat wanneer voor- en tegenstanders van de vrouw in het ambt elkaar deze week zien, ze toch niet zonder elkaar willen. Maar dat neemt de problemen toch niet weg? Want het fundamentele verschil van mening blijft.

'Dat klopt, en daarom zou ik het verstandig vinden om voor een tussenoplossing te kiezen. Als je kijkt naar de rapporten over de vrouw in het ambt, is duidelijk dat de meerderheid tegen is. Dan zou je kunnen besluiten dat er binnen de CGK geen ruimte is voor de vrouw in het ambt, zonder een besluit te nemen over het wegsturen van kerken die inmiddels wel een vrouw in het ambt hebben bevestigd. Ik vergelijk het met wat de

NL

PETRA NOORDHUIS nd.nl/nederland BEELD ANP / SANDER KONING

Vogelgriepuitbraak in pluimveedicht Barneveld kan

► BARNEVELD

In een pluimveedicht gebied als Barneveld is het moeilijk om verspreiding van het vogelgriepvirus tegen te gaan, maar de uitbraak kan nog worden gestopt, zegt vogelgriepexpert Thijs Kuiken.

Vrijdag werd een besmetting met vogelgriep vastgesteld op een bedrijf in Barneveld. Het gaat om het H5-type van het virus dat pluimvee ernstig ziek maakt of doodt.

Om de verspreiding van het virus te voorkomen, zijn de circa 34.000 kippen op het besmette Barneveldse bedrijf gedood. Ook op zeven bedrijven in een straal van 1 kilometer rondom

het besmette bedrijf werden alle dieren geruimd. Dit is de taak van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Het gaat in totaal om zo'n 200.000 dieren.

Er zijn de laatste tijd al meer besmettingen met vogelgriep vastgesteld in de Gelderse Vallei. Vorige week dinsdag werd een bedrijf in Lunteren getroffen. In die plaats werd dit jaar al twee keer eerder vogelgriep vastgesteld.

'Voor zover ik weet is niet vastgesteld of de besmettingen in Barneveld en Lunteren aan elkaar verbonden zijn, dus ik ga ervan uit dat het afzonderlijke gevallen zijn', zegt vogelgriepexpert Thijs Kuiken, die als viroloog verbonden is aan het Erasmus MC.

Het Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) onderzoekt wat de 'genetische vingerafdruk' van de virusvarianten op besmette bedrijven is, vertelt Kuiken. 'De onderzoekers kunnen zien of de virussen aan elkaar gelinkt zijn. Als het gaat om afzonderlijke besmettingen die via wilde vogels het bedrijf zijn binnengekomen, verwacht je dat de virussen meer van elkaar verschillen dan wanneer het virus zich van bedrijf naar bedrijf heeft verspreid. Vorig jaar is in Nederland voor het laatst een mogelijke besmetting van bedrijf naar bedrijf vast-

Pluimveehouders moeten kippen binnenhouden.

gesteld, in Puiflijk en Altforst.' Nederland heeft ondanks de hoge pluimveedichtheid, relatief weinig besmettingen met vogelgriep. Neder-

landse boeren houden zich strikt aan de hygiënemaatregelen. Ze zorgen ervoor dat er geen materialen of personen uit andere stallen op hun bedrijf

enoeeg ambt'

kerkorde zegt over overdopen: iemand die zich laat overdopen onttrekt zich feitelijk aan de gemeenschap van de kerk, maar deze overdoop hoeft niet altijd een breuk met de kerk te betekenen.' Selderhuis lacht. 'Dat is misschien een beetje een CGK-oplossing, maar daardoor ben je wel verlost van de druk die nu op de synode ligt, en kies je voor een tijdelijke situatie waarin je met elkaar naar een oplossing zoekt. Zo schep je aan de ene kant duidelijkheid, maar aan de andere kant ook ruimte om nog een ronde echt met elkaar in gesprek te gaan.'

Hoeveel tijd neem je dan voor dat gesprek? Want het lijkt er vooraan niet op dat voor- en tegenstanders echt dicht bij elkaar zullen komen. 'Ik zou zeggen: neem alle tijd. Dit is namelijk een heel belangrijk gesprek, doordat je zegt hetzelfde geloof te delen. Ik wil gereformeerd zijn, jij wilt gereformeerd zijn en toch verschillen we van mening. Jij vindt dat we de Bijbel zus moeten lezen, ik vind dat we de Bijbel zo moeten lezen. Dan moet je dus wel even met elkaar in gesprek. Maar dan niet op een synode die al veel te lang duurt, al zie ik ook juist daar de hand van de Here in. Neem een besluit, en zoek dan samen een weg. Natuurlijk, het zou ook best kunnen dat je dan met elkaar tot de conclusie komt dat het niet langer gaat, zoals dat bij een slecht huwelijk ook het geval kan zijn. Ook in een kerkverband kan de relatie duurzaam ontwricht zijn.'

geen vrijzinnigheid

'Maar ik vind dus niet dat je kunt zeggen dat wanneer er binnen de CGK wel ruimte komt voor gemeenten met de vrouw in het ambt je dan net als de Protestantse Kerk in Nederland wordt, zoals tegenstanders nu zeggen. Daar is namelijk ruimte voor vrijzinnigheid, dat is hier echt niet aan de orde. Iedereen wil gereformeerd zijn, en als je dan bang bent dat het bevestigen van de vrouw de deur opent naar een heel

andere omgang met de Schrift, zal dat snel genoeg blijken.'

Een oplossing zou natuurlijk ook kunnen zijn om samenwerkingsgemeenten de ruimte te geven voor de vrouw in het ambt, en andere gemeenten niet.

'Kerkrechtelijk gezien zou dat misschien te bedenken zijn, maar ik zou daar niet voor zijn. Wanneer je als synode namelijk besluit dat iets tegen de Schrift ingaat, kun je natuurlijk niet zeggen: voor samenwerkingsgemeenten gaat het niet tegen de Schrift in. Maar nogmaals, haal het uit elkaar. Het gaat nu al lang genoeg over de vrouw in het ambt, we moeten aan de slag. Heel wat kerkenraden piekeren over de vraag hoe we de jongeren weer de kerk in krijgen. Die komen echt niet terug als je vrouwelijke ambtsdragers invoert. In dat licht bezien is de discussie over de vrouw in het ambt echt niet zo heel belangrijk. Daarom zou ik graag het gesprek met alle christenen in Nederland aangaan. Wat doen wij nu met die conclusies uit het SCP-rapport waaruit blijkt dat geloof in God steeds meer verdwijnt? Dat zijn de vragen waar het over moet gaan.'

Hoe vervul je nu de komende dagen op een goede manier je rol als synodelid, als je weet dat besluiten mogelijk verstrekkende gevolgen hebben?

'Ik kan niet zeggen wat een ander moet doen, maar zelf zou ik dit doen: elke morgen beginnen met een stevig gebed of de Here een wach voor mijn lippen wil zetten. Maar ik zou ook bidden om open oren, om niet alleen te horen wat de ander zegt, maar ook waarom hij het zegt. Neem een houding aan waarbij je bereid bent je standpunt te herzien, en wees niet zo overtuigd van je gelijk dat je dat koste wat het kost door wilt zetten. Ten slotte: vraag om open ogen, om te ontdekken welke kant het met de kerk uit moet. Denk niet: wat vind ik nodig?, maar wat is goed voor de kerk van Jezus Christus.' <

EU

REDACTIE ND nd.nl/varia BEELD ANP / ROBIN UTRECHT, ANP / VINCENT JANNINK, EPA / GRZEGORZ MICHALOWSKI

Zonnig en vurig paasweekend

Pasen 2022 betekende zeker in Nederland veel zon en lekker weer. Sinds drie jaar mochten er op eerste paasdag weer paasvuren worden ontstoken. Corona en de droogte maakten dat eerder onmogelijk. Paasvuren vormen zeker in Oost-Nederland een eeuwenoude traditie. In Dijkerhoek bij Rijssen won een paasvuur van 15 meter hoog de plaatselijke competitie. In het jarige Gouda mochten belangstellenden dit weekend de Sint-Jan beklimmen. De stad bestaat 750 jaar. Op tweede paasdag kennen ze in Polen een wel heel opmerkelijke traditie: Smigus-dyngus ('Natte Maandag'). Vanouds gaan de jongens met volle emmers achter de meisjes aan. Deze priester en de kinderen in de Poolse stad Lodz vinden waterpistolen handiger. <

nog worden gestopt

komen. Ook doen ze in de stal andere kleding en schoenen aan dan buiten, om te voorkomen dat ze het virus meenemen.

Als het virus zich toch van bedrijf tot bedrijf verspreidt, kan het zijn dat de capaciteit van de NVWA niet groot genoeg is om de dieren op de bedrijven binnen één of twee dagen te doden, zegt Kuiken. 'Wanneer een pluimveehouder snel doorheeft dat er mogelijk vogelgriep aanwezig is en de NVWA snel erbij komt, kan het zijn dat er maar enkele tientallen of honderden vogels besmet zijn en virus uitscheiden. Als het echter een paar dagen duurt voordat de NVWA op het

bedrijf komt om de vogels te doden, kan het virus zich in de tussentijd verder verspreiden op dat bedrijf en zijn er duizenden, tienduizenden of zelfs honderdduizenden vogels besmet. Daardoor wordt er veel meer virus geproduceerd en is er veel meer kans op virusverspreiding naar omliggende pluimveebedrijven. Dan is de NVWA de brand niet meer meester. Dat is wat er in 2003 gebeurde. In dat jaar zijn uiteindelijk 30 miljoen dieren doodgegaan of gedood.' Tijdens het huidige vogelgriepseizoen dat in oktober vorig jaar begon, werden tot nu toe 2,1 miljoen dieren gedood. <

HERDENKINGEN 1572 EN 1672

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD ND, VADERLANDSCH WOORDENBOEK

De dood van smid Zwart Jan

Op 9 april 1572 richtten de soldaten van de Spaansgezinde stadhouder Bossu een bloedbad aan in Rotterdam. Het drama begon bij de Oostpoort, bij het huidige Oostplein.

1572 / 1672 is een serie over 'de geboorte van Nederland' in 1572 en het Rampjaar 1672. Beide onderwerpen wisselen elkaar wekelijks af. Aflevering 2: Spanjaarden op door-tocht in Rotterdam in 1572.

Het niet meer bestaande dagblad *Het Vrije Volk* bezat een rubriek waarin lezers reageerden op een historische foto die een week eerder was geplaatst. Aflevering 165, van 17 april 1990, toonde een molen en een deel van een stadspoort in Rotterdam. Gezien de kledij van de mensen op straat moest de foto rond 1920 genomen zijn. Een week later bleek dat veel lezers de foto hadden herkend. Het ging om molen De Noord aan het Oostplein. De molen had het bombardement van mei 1940 overleefd, maar was in juli 1954 alsnog in vlammen opgegaan. Lezer De Wolf uit Spijkenisse wist een anekdote over de poort: 'Dat was de plaats waar op 9 april 1572 de smid Zwart Jan zich verzette tegen de komst van de Spaanse troepen. Hij werd vermoord.'

In Rotterdam en omgeving is smid Zwart Jan een bekende naam. Er is een straat naar hem genoemd, de Zwart Janstraat, een winkelstraat in het Oude Noorden van de stad. Het stadsdeel dateert uit het laatst van de negentiende eeuw. Een van de zijstraten van de Zwart Janstraat is de Burgemeester Roosstraat, genoemd naar Jan Jacobsz. Roos. Net als smid Zwart Jan werd Roos op 9 april door Spaanse soldaten gedood. Smid Zwart Jan, burgemeester Roos en hun veertig lotgenoten waren slachtoffer geworden van een grillige loop der gebeurtenissen na de verovering van Den Briel. In eerste instantie waren de geuzen niet van plan geweest Den Briel te veroveren – een sterke wind had hen erheen gedreven. Na de verovering deden ze wat ze altijd deden als ze aan land waren gegaan. Ze plunderden de kerken, het klooster en

Spanjaarden slopen beeld Erasmus.

Smid Zwart Jan in twistgesprek met Bossu. Tekening van J.H. Isings.

het huis van de pastoor, sloegen de beelden stuk en lesten hun dorst naar sterke drank. Nadat ze hun roes hadden uitgeslagen, rees de vraag: wat nu?

Een van de geuzenleiders, Lumey van der Marck, zou hebben voorgesteld de stad in brand te steken. Maar op aandrang van een andere geuzenleider, Bloys van Treslong, besloten de geuzen in Den Briel te blijven. Zij haalden de kanonnen van de schepen en plaatsten ze op de wallen, om de Spaanse tegenaanval, die zeker zou komen, af te slaan.

polder onder water

De Spaanse tegenaanval was het werk van Bossu, de gebruikelijke aanduiding voor Maximilien de Hénin-Liétard, de stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht. Bossu was in 1567 aangesteld, als opvolger van Willem van Oranje, die uit vrees voor de hertog van Alva was uitgeweken. Drie dagen na de val van Den Briel arriveerde Bossu met enkele honderden soldaten. Zij omsingelden de stad, maar moesten zich schielijk terugtrekken nadat de geuzen de polder rond Den Briel onder water hadden gezet. Daar bleef het niet bij. Op 7 april namen de geuzen Delfshaven in, ten westen van Rotterdam. Vanuit Den Briel en Delfshaven beheersten de geuzen nu de monding van Maas en Rijn.

De stadsbestuurders van Rotterdam maakten zich er zorgen over. Al jaren hadden ze slechte ervaringen met de watergeuzen. De plunderingen van de geuzen waren een plaag voor de scheepvaart. Omwille van de welvaart moesten de geuzen uit de Maasmond verdreven worden.

Nog op de avond van 1 april hadden de stadsbestuurders een speciale koerier naar Den Haag gestuurd om Bossu te vertellen wat er in Den Briel was gebeurd. De poorten lieten ze scherper bewaken. Ook waren ze bereid om doortocht te verlenen aan Spaanse soldaten op weg naar Den Briel.

Na de verovering van Delfshaven raakten de stadsbestuurders in staat van alarm. De schepen in de haven kregen bescherming, op de wallen werden kanonnen opgesteld. De schutters en de gilden, die de stad tegen de geuzen zouden verdedigen, moesten hun eed van trouw hernieuwen. Met de geuzen in zicht liet men niets meer aan het toeval over. Ondertussen waren Bossu en zijn troepen na de aftocht bij Den Briel door de modderige polders van Nieuw-Beijerland naar Dordrecht getrokken. Daar bleven de poorten van de stad voor hen gesloten. De stadsbestuurders waren bang dat de bevolking in opstand zou komen als de soldaten van Bossu werden binnengelaten. Burgers wilden geen soldaten binnen de mu-

De soldaten besmeurden het beeld van Erasmus en wierpen het in het water.

ren. Inkwartiering van honderden soldaten kostte geld. Bovendien waren soldaten gevreesd om hun wangedrag. Ze roofden en plunderden om aan eten te komen. Aanranding en verkrachting lagen altijd op de loer. Uit deze netelige situatie wisten de Dordtse stadsbestuurders zich te redden. In ruil voor voedsel trokken de soldaten van Bossu naar Rotterdam. Daar aangekomen vroeg Bossu de stadsbestuurders om doortocht naar Delfshaven. De bestuurders wilden wel, om de handel veilig te stellen, maar net als eerder in Dordrecht vonden ze de bevolking tegenover zich. Bij de Oostpoort, bij het huidige Oostplein, lieten de burgers hun ongenoegen blijken. Met

groeïend ongeduld wachtten de soldaten van Bossu voor de poort. Pas na bemiddeling van pastoor Duifhuis ging het volk ermee akkoord dat de soldaten in kleine groepen door de stad naar Delfshaven zouden trekken.

bedankbrief van Bossu

De soldaten kwamen in grotere groepen dan was afgesproken. De Rotterdammers, smid Zwart Jan voorop, wilden hen tegenhouden, maar de soldaten lieten zich niet meer gezegen. Geërgerd trokken ze hun wapens en richtten een bloedbad aan. Smid Zwart Jan, burgemeester Roos en tientallen anderen lieten het leven – de schattingen lopen uiteen van minstens veertig tot meer dan honderd doden. Er werd geplunderd en verkracht. Bossu zag het gebeuren en deed niets.

Een dag later, op 10 april, vielen de soldaten Delfshaven binnen. Zij verdreven de geuzen en doodden vele burgers. Landvoogd Alva, de baas van Bossu, stuurde een dankbrief naar de Rotterdamse stadsbestuurders. Hij dankte hen voor hun bijdrage 'int bewaeren der stede tegens alle invasie der piraten'.

Pastoor Duifhuis zou spijt krijgen van zijn bemiddeling. De Spanjaarden verdachten hem van ketterij, zodat hij met vrouw en kinderen naar Keulen vluchtte. Later zou hij predikant van de Jacobikerk in Utrecht worden. Het standbeeld van Erasmus, een criticus van de Katholieke Kerk, werd niet meer gedoogd. Spaanse soldaten besmeurden het beeld met drek en slijk, richtten hun geweren erop en wierpen het in het water.

Het bloedbad in Rotterdam deed de reputatie van Bossu en zijn soldaten geen goed. Volgens geruchten hadden de daders tot hun enkels in het bloed gewaad. Ze zouden kinderen hebben onthoofd en de hoofdjes over de muur gegooid. Sindsdien heette Bossu 'de Rotterdamse moordenaar'.

►► Volgende week: 1672 – De schaduw van de Zonnekoning

HENDRO MUNSTERMAN nd.nl/katholiekinside BEELD AFP / TIZIANA FABI

Paus Franciscus spreekt vanaf het balkon van de Sint-Pieter zijn paasboodschap uit over een vol Sint-Pietersplein.

Paus Franciscus smeekt om vrede

... De oorlog in Oekraïne drukte in Rome een stempel op de viering van Goede Vrijdag en Pasen. Tijdens zijn paasboodschap sprak paus Franciscus over een 'Pasen van oorlog'.

... 'Vrede is mogelijk, vrede is een plicht, vrede is ieders eerste verantwoordelijkheid!', zei de paus bij zijn zegen Urbi et Orbi ('voor de stad en de wereld') onder luid applaus.

► VATICANSTAD

'We hebben te veel bloed gezien, te veel geweld. Ook onze harten zijn vervuld van angst en smart, omdat zovelen van onze broeders en zusters zich hebben moeten opsluiten om niet gebombardeerd te worden', zei de paus op een zonnig maar winderig Sint-Pietersplein. 'Wij hebben moeite te geloven dat Jezus echt is opgestaan, dat Hij echt heeft getriomfeerd over de dood.' Maar meer dan ooit heeft de mensheid Christus' opstanding nodig, zei de paus. 'We hebben een pandemie van twee jaar achter de rug, die een

zware tol eiste. Dit was het moment om samen uit de tunnel te komen, hand in hand, onze krachten en middelen bundelend. In plaats daarvan laten we zien dat we nog steeds de geest van Kaïn in ons hebben, die Abel niet als een broer zag, maar als een rivaal, en hem wilde elimineren.' Maar: 'De wonden op het lichaam van de verzezen Jezus zijn het teken van de strijd die Hij voor ons heeft gestreden, gewonnen met de wapens van de liefde, zodat wij vrede zouden hebben en in vrede zouden blijven.' De wegens knieproblemen strompelende paus sprak op de zonnige paaszonondag tot de duizenden gelovigen op het Sint-Pietersplein, omringd door 23 kardinalen, 25 bisschoppen en 280 priesters. Het was drie jaar geleden dat het plein met Pasen zo'n menigte gelovigen had gezien. En duizenden Nederlandse bloemen. Er waren zo veel gelovigen gekomen dat zelfs de helft van de lange toegangsweg tot het Sint-Pietersplein, de Via della Conciliazione vol stond. De Vaticaanse politie meldt dat er tij-

dens het Urbi et Orbi 100.000 personen aanwezig waren. Christenen hebben volgens de paus 'de gekruisigde en verzezen Heer, zodat we kunnen geloven in de overwinning van de liefde, en hopen op verzoening'. 'Vandaag, meer dan ooit, hebben we Hem nodig om in ons midden te staan en tegen ons te zeggen: "Vrede zij met u!"' Franciscus sprak indringend over 'het door oorlog verscheurde Oekraïne, dat zo zwaar beproefd is door het geweld en de verwoesting van de wrede en zinloze oorlog'. De paus noemde het 'een verschrikkelijke nacht van lijden en dood' en vroeg om 'een besluit tot vrede'. 'In mijn hart draag ik de vele Oekraïense slachtoffers mee, de miljoenen vluchtelingen en binnenlands ontheemden, de verdeelde families, de aan hun lot overgelaten bejaarden, de gebroken levens en de met de grond gelijk gemaakte steden. Ik zie de gezichten van de weeskinderen die voor de oorlog op de vlucht zijn geslagen.'

Zaterdagavond heeft paus Franciscus voorafgaand aan de paaswake een ontmoeting gehad met een Oekraïense delegatie bestaande uit de Oekraïense ambassadeur bij de Heilige Stoel, een burgemeester en drie parlementariërs. De diplomatieke strubbelingen, die waren ontstaan omdat het Vaticaan op Goede Vrijdag tijdens de Kruiswegliturgie bij het Colosseum een kruis had laten dragen door een Oekraïense vrouw en haar Russische vriendin en collega, zijn daar gladgestreken.

lange stilte

De delegatie heeft ook de Vaticaanse topkardinaal Pietro Parolin ontmoet en volgens de ambassadeur 'uitdrukking gegeven aan tevredenheid over de wijzigingen in de Kruisweg'. Op het laatste moment had het Vaticaan besloten de Russische vrouw het kruis wel te laten dragen. De voorbereide tekst werd echter vervangen door een lange stilte, gehouden door de tienduizend aanwezigen die zich

samen met de paus 's avonds bij het Colosseum hadden verzameld om de dood van Christus te herdenken. Tijdens de paaswake pleitte de paus, nadat hij zeven volwassenen had gedoopt, bovendien voor een 'christendom dat de Heer niet zoekt in de relikven van het verleden en zich opsluit in het graf van het gebruikelijke'. Dit is volgens de paus 'een christendom zonder Pasen'. Hij droomt, zei hij, van een kerk 'die net als de vrouwen die de opgestane Christus verkondigen door de straten van de wereld rent. Zonder angst, zonder strategie, zonder opportunisme, slechts met het verlangen aan iedereen de vreugde van het evangelie te brengen.' Maar aan het eind van de preek van de paaswake richtte de paus zich toch weer tot alle slachtoffers van de oorlog. 'Wij bidden met u deze nacht, om u moed te geven.' En hij sloot af, terwijl hij naar de Oekraïense delegatie keek: 'Christus is verzezen!'. In het Oekraïens. <

BLOGS EN BLADEN

REMCO VAN MULLIGEN nd.nl/varia BEELD ND

■ 'BELHAR-BELIJDENIS NOG ZEER ACTUEEL'

Veertig jaar geleden stelden protestanten in Zuid-Afrika de Belijdenis van Belhar op. Ze spraken zich vanuit de basisbeginselen van het christelijk geloof uit tegen apartheid en racisme. De Nederduitse Gereformeerde Sendingskerk aanvaardde dit document als een van haar belijdenissen. De Protestantse Kerk in Nederland (PKN) deed dat niet. Onterecht, vindt theoloog Erica Meijers. Op de website *Nieuw Wij* betoogt ze dat 'Belhar' niet gebonden is aan de tijd en context van het Zuid-Afrikaanse apartheidregime. De belijdenis is volgens haar zeer actueel: 'Vandaag lees ik de belijdenis van Belhar als een getuigenis dat in een wereld die door witte privileges wordt gedomineerd, de zwarte ervaring zichtbaar moet zijn. Alleen zo kunnen we begrijpen wie God is en wat het betekent om mens te zijn.' Een bezoek aan Buchenwald en de kennismaking met zwarte theologen deden Meijers naar eigen zeggen beseffen dat God is 'waar mensen

hun menselijkheid opeisen te midden van onrecht en lijden'.

■ 'DACHT DAT IK PASEN NIET ZOU HALEN'

'Ik heb in het afgelopen half jaar de kans gehad om met veel mensen te praten en dingen af te ronden. Als dit de laatste keer is dat we elkaar hebben gezien, dan is het goed geweest. Er zijn ook mensen die plotseling overlijden. Wat dat betreft, prijs ik mijzelf gelukkig dat ik deze tijd nog krijg.' In het paasnummer van *Katholiek Nieuwsblad*

staat een groot interview met bisschop Harrie Smeets. Vorig jaar hoorde hij dat hij een hersentumor heeft en niet meer zal genezen. Dit zal waarschijnlijk zijn laatste Pasen zijn geweest. 'Alles kan de laatste keer zijn, tot datgene wat nooit eindigt: de verrijzenis. En dan is de liefde volmaakt.'

■ 'EN LEID ONS NIET IN BEKORING'

'Beproof ons niet boven onze macht, geef geestkracht, uitzicht, adem; keer ons af van winstbejag en breek in ons de hoogmoed. Dan dragen wij vruchten van omkeer, dan keren wij weer naar huis, waar gij ons staat te wachten, genade voor recht, alles in allen.' *De Oud-Katholiek* staat in het teken van de bede 'En leid ons niet in bekoring, maar verlos ons van het kwade' uit het Onze Vader. Daarbij citeert het blad onder andere het lied 'Beproof ons niet' van theoloog en liturgist Andries Govaart.

ANP

ISIS wil dood van leider wreken

► DAMASCUS

De terreurgroep ISIS heeft aangekondigd dat hij de dood van zijn in februari omgekomen leider Abu Ibrahim al-Hashimi al-Quraishi wil wreken. Tevens roept ISIS zijn aanhangers op gebruik te maken van de oorlog in Oekraïne – door de ISIS-woordvoerder aangehaald als 'kruisvaardersoorlog' – door nieuwe aanslagen in Europa te plegen. Dat schrijft de woordvoerder van ISIS op berichtendienst Telegram. Op 3 februari maakte de Amerikaanse president Joe Biden de dood bekend van de voormalige ISIS-leider. Die man blies zichzelf op tijdens een operatie van Amerikaanse strijdkrachten. <

TEKST EN BEELD DAPHNE WESDORP nd.nl/buitenland

In Severodonetsk liggen graven tus

...In 2014 wisten pro-Russische separatisten een groot gedeelte van de provincies Donetsk en Loehansk in handen te krijgen. Alleen de westelijke kant is nog in handen van Oekraïne, waaronder Severodonetsk.

...Vanuit haar ziekenhuisbed hoort Valentina de frontlinie dichterbij komen. Niemand weet wat er gaat gebeuren als de Russen Severodonetsk overnemen.

► SEVERODONETSK

De groene weilanden van Loehansk Oblast liggen bedekt met een dikke laag mist. Op elkaar gepakte soldaten rijden in kleine Lada's, tractors, en gecamoufleerde legervoertuigen in de vroege ochtend naar de oostelijke frontlinies in de Donbas. Langs de berm wapperen tussen de bloeiende fruitbomen her en der blauwgele vlaggen. Een eenzame fietser slalomt met een grote witte zak meel over het asfalt van de snelweg.

Met een dreun wordt een grote fles champagne op de tafel gezet. 'Hebben jullie dorst?' De stem van Roman Valerievich Vodyanik, hoofd van het Severodonetsk Multidisciplinaire Ziekenhuis, galmt door de kantine. Het duurt niet lang voor ook een fles wodka en een sixpack bier op tafel verschijnen. Of de champagne open gaat als de Russen verjaagd zijn? 'Nee, dat mag nu al. Laat de kurk maar ploppen richting Rubhizne', buldert Roman. 'Misschien raakt hij een verdwaalde Rus.'

Iedereen in de kamer lacht, maar vanbinnen huilt men. Al anderhalve maand zitten de medewerkers van het laatste functionerende ziekenhuis in de regio op hete kolen. Inkomend vuur giert iedere dag over het ziekenhuis. Op 7 april werd het ziekenhuis geraakt door drie raketten. Enkele patiënten raakten gewond, maar de aanslag doodde niemand. 'Een wonder als je het me vraagt', grijnst Alex. Humor – en een goede fles wodka – verzachten de pijn.

medicatie

'De fiets is het enige vervoermiddel dat mensen nog kunnen gebruiken', zegt Alex. 'De dichtstbijzijnde plaats waar je benzine kunt halen is zo'n vier uur rijden van Severodonetsk. Maar natuurlijk is het ook stil op de weg omdat de meeste mensen gevlucht zijn. Er zijn hier nog maar een paar duizend inwoners over.' Alex Nikolayevich (41) staat in de portiek van de hoofdingang van het

ziekenhuis en rookt een sigaret. Om hem heen laadt ambulancepersoneel van het Rode Kruis, gewapend met kalasjnikovs, dozen met medicatie uit de achterklep van een busje.

Net als iedereen in het ziekenhuis, is Alex aan het eind van zijn latijn. Vermoeide oogleden verraden slapeloze nachten. Dat is niet vreemd. Het ziekenhuis ligt in het uiterste noorden van de stad, en dus het dichtst tegen de grens met door de Russen bezet territorium.

Met heimwee kijkt Alex terug op de tijd dat oorlog en dood nog onbekend waren in de Donbas. 'In de jaren tachtig stonden in iedere tuin rozen. In de jaren hierna kwam de industrie op, en werden aan alle kanten fabrieken gebouwd. Dit land is gebouwd op de ruggen van onze vaders en grootvaders. Duizenden arbeidsmigranten trokken naar Severodonetsk om te werken in de fabrieken. Ik werd zelf projectmanager.'

pro-Russisch

Voor Rusland het land binnenviel werkte Alex in de olieraffinaderij. Nu is Alex een manusje-van-alles: lampen repareren, houten panelen zagen voor uitgeblazen ramen, en eten maken voor de ouderen in de schuilkelder.

De Donbas bestaat uit de twee oostelijkste provincies in Oekraïne; Donetsk en Loehansk. Tijdens de oorlog in 2014 wisten pro-Russische separatisten een groot gedeelte van deze

'Ik blijf in mijn stad. Zelfs als de Russen hier zijn.'

provincies in handen te krijgen, inclusief de twee grootste steden. De westelijke kant van de twee provincies is nog in handen van Oekraïne. Zo ook Severodonetsk.

Een groot gedeelte van de bevolking in de Donbas is etnisch Russisch. Dit betekent overigens niet dat het overgrote gedeelte de invasie ondersteunt. Wel is het pro-Russische sentiment groter dan in de rest van Oekraïne.

'Wist je dat ik Russisch ben?', zegt Alex met een brok in zijn keel. 'Mijn vader en moeder zijn beiden Russen. Ik woon in Oekraïne, maar ben oorspronkelijk Russisch.' Achterblijvers in Severodonetsk blijven niet alleen

Het naamloze graf van een winkelman, midden in een woonwijk.

uit trots of uit noodzaak volgens Alex. Er zijn ook bewoners die wachten tot Severodonetsk overgenomen wordt door de Russen. 'Sommige mensen hebben gewoon oogkleppen op.' Wild gebarend slaat Alex met zijn handen over zijn ogen. 'Het is een informatieoorlog. Ze stoppen een stukje informatie in je hoofd, maar vertellen niet de hele verhaallijn.' Alex trekt de deur open van de oostelijke vleugel van het ziekenhuis. In de gangen is het een beestenboel. 'We zijn hier net als de Ark van Noach. We hebben van elke soort een.' Hordes katten, een kleine cockerspaniël, chinchilla's – zelfs een geelkuif kake-toe.

Op de gang ligt Sacha (48) op een gammel ziekenhuisbed. Met een lege blik staart hij naar het wapperende gordijn in het raam tegenover hem.

Sacha werd opgenomen met granaatscherven in zijn been. 'De bom viel toen ik in mijn tuin stond. Het was te laat om dekking te zoeken.' Op het scherm van zijn telefoon laat Sacha een röntgenfoto zien. 'De grote scherven zijn eruit, maar de kleine zijn lastig te verwijderen, zei de dokter.' Of Sacha veilig is in het ziekenhuis is lastig te bepalen. Niemand weet wat er gaat gebeuren als de Russen Severodonetsk overnemen.

frontlinie

De oostelijke vleugel telt zeven verdiepingen. Doordat de meeste inwoners geëvacueerd zijn, is het rustiger in het ziekenhuis dan normaal. Valentina Alexivna (86) ligt al sinds het begin van de invasie in haar kleine kamer in het ziekenhuis voor haar hoge bloeddruk. In de kamer, die Va-

lentina deelt met zo'n vier anderen, staan witte toilettemmers. Aan de penetrante geur in de kamer te ruiken zijn de emmers al een poos niet geleegd. Valentina zag de situatie van kwaad naar erger gaan. Vanuit haar kleine bed in het ziekenhuis hoorde ze de frontlinie steeds dichterbij komen.

De grote glazen ramen boven Valentina's hoofd zijn beplakt met tape om te voorkomen dat ze door de explosie breken. Maar glas weert de granaatscherven niet. In het raam naast Valentina's bed zit een gat. 'Toen het ziekenhuis werd gebombardeerd vloog een granaatscherf dwars door het raam. Zie je dat gat in de deur?' Valentina wijst naar een gat ter grootte van een flinke knikker in de blauwe deur aan de andere kant van de kamer. 'Dat was dezelfde granaat-

Grote rookpluimen boven een gebombardeerde olieraffinaderij.

Alex bij het gat waar de raket het ziekenhuis raakte.

Sacha in zijn bed op de gang van het ziekenhuis.

sen de flats

plastic bloem op de plek waar haar dorpsgenoot ligt begraven. 'Dit was de eigenaar van de kiosk hierachter. Hij was op slag dood toen zijn appartement gebombardeerd werd. Het was te gevaarlijk om zijn lichaam te vervoeren. Maar het lag maar op straat. We moesten toch wat.' De achterblijvers in Severodonetsk kijken iedere dag de dood in de ogen. Een inkomende mortier gilt vlak boven een van de oostelijke woonwijken. Na een paar seconden volgt een doffe klap. Niemand doet moeite om dekking te zoeken. De laatste bewoners van Severodonetsk lijken apathisch: alle interesse in leven of sterven is verdwenen.

houten kruisjes

Achter de bosrijke heuvels aan de rand van de stad verschijnt een zee van kleine houten kruisjes in het zanderige landschap. De meeste graven zijn kaal en niet ouder dan enkele weken. Sommige gaten zijn nog leeg. 'Sinds het begin van de oorlog hebben we vierhonderd lichamen moeten begraven', vertelt Serhiy Haidai, de regionale gouverneur van Loehansk in een officiële verklaring. 'In Severodonetsk werden de graven met een tractor gegraven. In het nabijgelegen Lysychansk liggen de doden in massagraven.' Velen van hen waren soldaten, maar er zijn ook veel burgers begraven. Op kleine vuurtjes voor de gebouwen wordt overdag eten gemaakt. Een pan borsjt staat te sudderen op een kampvuur in het gras. Elektriciteit is er allang niet meer. Door kapotte leidingen ontbreekt het op veel plekken in de stad aan water.

Olga verzamelt twijgen en takken in een park tussen de hoge flatgebouwen van een van de oostelijke buitenwijken. 'Vroeger kookten we gewoon op gas', lacht ze verlegen. 'Maar de gaspijp is gebombardeerd. We zitten al twee weken zonder.' Sinds een maand woont ze in de kelders van de flats. 'Iedereen komt hier samen om te schuilen.' Op de deur van de ruïnes van een van de flats staat in het Russisch: 'mensen' en 'kinderen' geschreven met krijt. Het is onduidelijk of de tekst op de deur is geschreven voor of nadat de raket het gebouw raakte. 'We kunnen alleen wachten. Niemand weet wat er gaat komen. Ik vertik het om te gaan: wat er ook gebeurt, ik blijf in mijn stad. Zelfs als de Russen hier zijn. Zolang er maar vrede is.' <

scherf.' Kun je nagaan wat er was gebeurd als de bom dichterbij was gevallen.

'Kun je me helpen?' Snikkend opent Valentina het scherm van haar telefoon. 'Dit is mijn man. We hebben al sinds het begin van de invasie geen contact meer gehad. Ik heb hem voor het laatst gezien in het nabije dorp Rubizhne, daar lag hij in het ziekenhuis.' Volgens Alex is dat geen goed nieuws. 'In Rubizhne is het een hel. Geen ziel is daar nog over. Severodonetsk is er niets bij.'

kiosk

In Severodonetsk liggen de doden begraven tussen de flats. In een aangort geschoten woonwijk in het westen ligt een eenzaam graf tussen de grijze gebouwen. Olga, een vijfendertigjarige buurtbewoner, legt een

Oekraïense soldaten gebruiken ieder vervoermiddel.

REDACTIE VK nd.nl/buitenland BEELD TWITTER

Brandend schip

Zondag opgedoken foto's hebben iets meer duidelijkheid verschaft over wat er mogelijk met de Russische kruiser Moskva is gebeurd. De beelden zouden volgens onbevestigde berichten het vlaggenschip van de Russische vloot in de Zwarte Zee tonen dat zwaar slagzij maakt, terwijl een dikke zwarte rookwolk opstijgt uit de verwoeste voorkant van het schip.

De beelden lijken ten minste twee beweringen van de Russische regering te weerspreken: de ontkenning dat de Moskva door raketten zou zijn getroffen, en de bewering dat het stormde toen het schip in de golven verdween. De verwoesting van het voorste deel van het schip lijkt te bevestigen dat het inderdaad is getroffen door een raketinslag, en niet alleen maar door brand, wat Rusland volhoudt. En van storm is geen spoor te bekennen: de zee is kalm en de zon schijnt.

Over het lot van de bemanning bestaat nog onzekerheid. Rusland houdt vol dat er op het gezonken vlaggenschip geen slachtoffers zijn gevallen. Om dat te bewijzen verspreidde het zondag beelden waarop admiraal Nikolay Yevmenov 'de bemanning van de Moskva' inspecteerde. Daarop stonden ongeveer honderd man, terwijl de Moskva een bemanning van 510 man had. Eén dode is inmiddels geïdentificeerd omdat zijn weduwe zijn dood bekendmaakte. Of er nog meer doden zijn, kon zij niet zeggen. Volgens haar zouden de lichamen van 27 opvarenden nog niet gevonden zijn. <

SACHA KESTER / VK nd.nl/buitenland BEELD ISTOCK

TERDOODVEROORDEELDE VS STERFT LIEVER VOOR VUURPELTON DAN OP STOEL

► AMSTERDAM

Een ter dood veroordeelde gedetineerde in het Amerikaanse South Carolina heeft besloten dat hij later deze maand liever door een vuurpeloton wordt geëxecuteerd, dan dat hij op de elektrische stoel wordt gedood. Richard Moore (57) werd in 1999 veroordeeld omdat hij een winkelier heeft vermoord en er daarna met een tas vol geld vandoor is gegaan. Het vonnis wordt op 29 april voltrokken. De executie van Moore is de eerste onder een nieuwe wet die vorig jaar werd ingevoerd omdat de staat het niet voor elkaar krijgt de hand te leggen op de juiste medicijnen die nodig zijn voor een dodelijke injectie. Hierdoor is in South Carolina sinds 2011 niemand meer ter dood gebracht. Volgens de nieuwe wet is elektrocutie nu in South Carolina de standaardmethode om terdoodveroordeelden het leven te ontnemen. Gevangenen krijgen wel de mogelijkheid om voor het vuurpeloton te kiezen, een methode die in de Verenigde Staten alleen nog in Utah wordt gebruikt – voor het laatst in 2010. Moore stelt in een verklaring die vrijdag bij het hooggerechtshof werd ingediend, dat hij het vuurpeloton verkiest, maar wel gelooft dat beide methoden tegen de grondwet indruisen. Hij maakt deze keuze naar eigen zeggen alleen maar omdat hij ertoe gedwongen wordt.

barbaarse methoden

De vraag of executie door middel van een van deze methoden wel grondwettelijk is, ligt nog voor de rechter. De advocaten van Moore hebben het hooggerechtshof van South Carolina gevraagd de executie uit te stellen totdat hierover uitspraak is gedaan. Volgens hen probe-

ren gevangenen niet hard genoeg om de medicijnen voor de dodelijke injecties te verkrijgen, en worden gevangenen om die reden gedwongen te kiezen tussen twee barbaarse methoden van executie. Een dodelijke injectie wordt sinds 1982 gebruikt om doodstraffen te voltrekken, en wordt gezien als een humanere vorm dan elektrocutie, fusillade, vergassing en ophanging. Maar meerdere Amerikaanse staten hebben moeite aan medicijnen te komen voor die injectie. Er is maar een handjevol bedrijven wereldwijd dat een bepaald bestanddeel van de dodelijke cocktail produceert dat nodig is voor de injectie, en het grootste deel van de bedrijven is Europees. De Europese Unie streeft echter naar wereldwijde afschaffing van de doodstraf, en sinds 2011 weigert Europa om middelen te exporteren naar de VS die gebruikt kunnen worden voor het executeren van terdoodveroordeelden.

★★★★★ Beoordeeld met een 9,2

✓ Tot wel 90% korting

✓ Snelle levering in NL & BE

✓ Achteraf betalen mogelijk

Altijd de beste deal!

Dagdeals van vandaag
19 april

Deals geldig tot vanavond 23:59.
Ga nu snel naar koopjedeal.nl

ULTRASONE DIERENVERJAGER

✓ Verjaagt honden, katten, muizen etc. op een zeer milieu- en diervriendelijke manier

~~49,99~~

19,99

4-PACK

EXTRA LANGE T-SHIRTS

✓ Zitten als gegoten, zijn extra lang en kruipen niet uit je broek!

~~49,99~~

19,99

2+2 GRATIS

2+2 GRATIS LED-SOLAR TUINLAMPENSET SAN DIEGO

✓ De lampen worden opgeladen door middel van zonne-energie

~~39,99~~

19,99

84-PACK

ARIEL 3-IN-1 WAS PODS

✓ Ga voor een heerlijk frisse geur en een ijzersterke waskracht

~~49,99~~

23,99

ROL VAN 3 OF 4 M²

HOOGWAARDIG KUNSTGRAS

✓ Het is net zo mooi als echt gras, maar dan een stuk praktischer

~~49,99~~

29,99

HOOGWAARDIGE EENDENDONS

DEKBED DONS SILVER - ALL SEASON

✓ Gevuld met 40% hoogwaardige eendenveren en 60% eendendons

~~279,-~~

99,99

MET UV-BESTENDIG ZEIL

ZONNESCHERM SOFI

✓ Breng met dit prachtige zonnescherm rust en sfeer in je tuin

~~299,-~~

239,-

ACTIERADIUS VAN 80-120KM

CITY TRANSPORTER E-BIKE

✓ Tegenwind of niet: met deze fiets ben je binnen no-time op jouw bestemming!

~~1599,-~~

899,-

MEER WETEN?
nd.nl/werkenbij

‘Bij het ND kan ik schrijven over onderwerpen die me interesseren’

Hanke van den Broek
REDACTEUR TEAM MAATSCHAPPIJ

Het Nederlands Dagblad zoekt journalistiek talent!

Het redactieteam Geloof heeft de volgende vacatures:

redacteur / verslaggever

MET ERVARING - 32-40 UUR

Je schrijft over zaken die het thema 'geloof' raken en bouwt een eigen specialisatie op.

redacteur / verslaggever

STARTER - 32-40 UUR

Je schrijft over evangelische christenen en alles wat hen bezighoudt.

Het redactieteam Maatschappij zoekt:

onderzoeksjournalist

GESPECIALISEERD IN DATA - 32-40 UUR

Je bedenkt en onderzoekt nieuwswaardige verhalen aan de hand van data.

INTERESSE?

Ben jij die gedreven journalist met een nieuwsgierige blik, een kritische geest en vaardige pen? Lees de volledige vacatureteksten op nd.nl/werkenbij.

Brieven: maximaal 200 woorden.

Artikelen: maximaal 700 woorden.

Mail uw reactie met naam, adres en telefoonnummer naar
opinie@nd.nl of Postbus 2085, 3800 CB Amersfoort.Meer informatie: nd.nl/contactTANNY DOBBELAAR • schrijver en gepromoveerd op familiegeschiedenis nd.nl/opinie BEELD ISTOCK

WAT WIL DONORKIND WETEN?

Het is niet erg als het zijn biologische verwanten niet leert kennen. Wel als het moet opgroeien met geheimen omdat ouders iets verzwijgen.

... Donorkinderen lijden meer aan onrechtvaardige behandeling dan aan het gemis van biologische verwanten.

Op wie lijk je? Heb je de neus van je vader, het muzikale talent van je moeder? Vergelijken is onder familieleden een geliefd gezelschapsspel. Weinig is meer ontroerend dan jezelf terug te zien in je kind, een neefje of nichtje of in een foto van een al lang overleden familielid.

Dat op elkaar lijken, associëren we meestal met genetische verwantschap. Toch weet iedereen dat een werkelijke familieband schuilt in een gezamenlijk leven. Met grapjes, verhalen, ruzies, gewoontes, doorgegeven spullen en rituelen wordt zo'n band door de tijd heen, door de generaties heen, gesmeed. Antropologen noemen dat *doing family*, wat lelijk te vertalen met 'familie doen'.

Die sociale familieband ontstaat niet vanzelf. Het is een hoop werk. Toch

Biologie biedt geen garantie op een veilige jeugd, noch op liefde en geluk.

schuilt er ook veel waars in het gezegde: 'Familie heb je, vrienden kies je'. De genetische relatie tussen kind en zijn biologische ouders zijn een onveranderlijk gegeven.

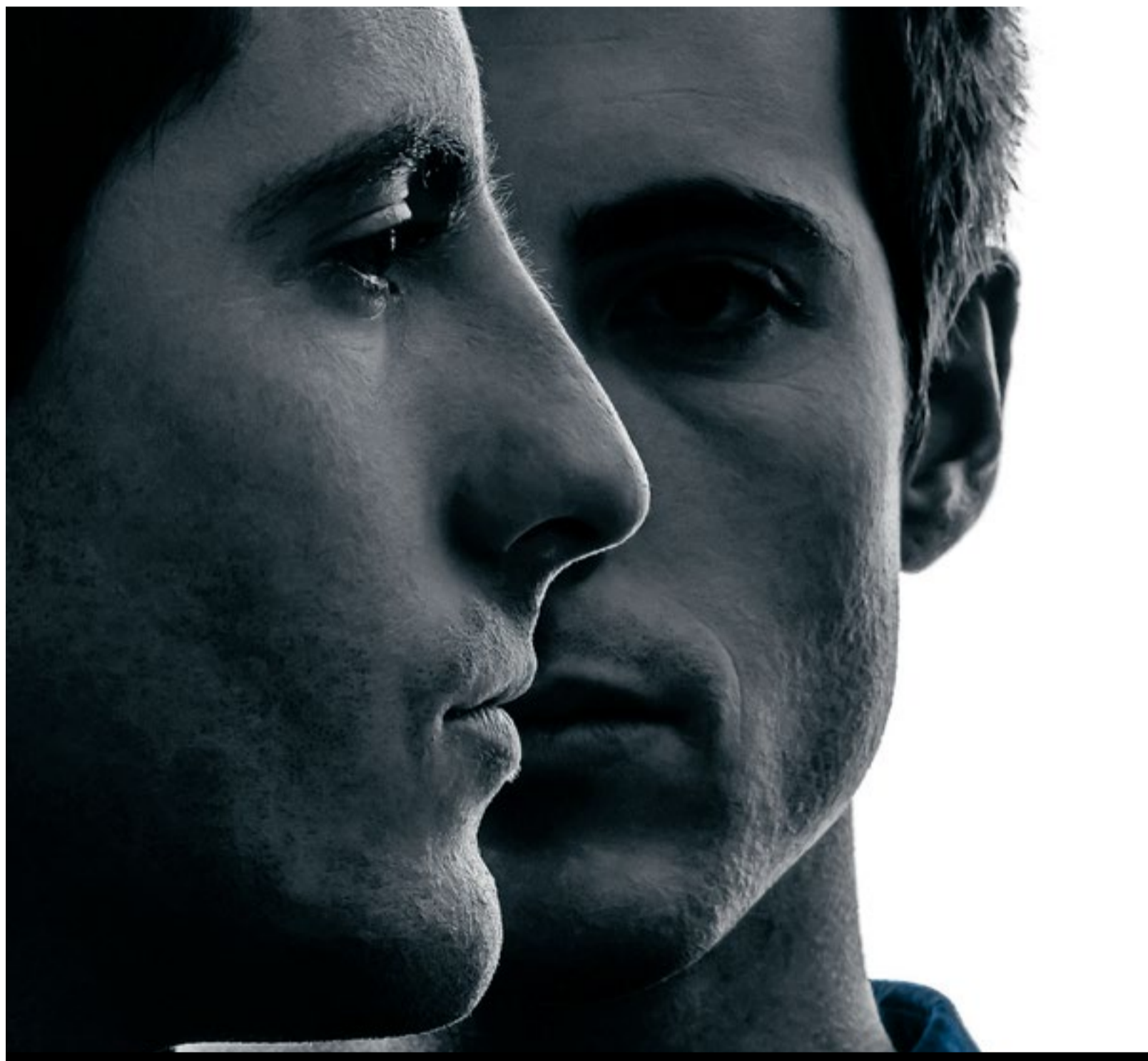
55.000 mensen

Voor minimaal vijftigduizend mensen in Nederland gaapt er een kloof tussen die sociale familieband en de genetische verwantschap met hun biologische vader. Dat zijn de donorkinderen die zijn verwekt met sperma, veertigduizend van hen zijn vóór 2004 voornamelijk afkomstig van een anonieme donor.

De Amsterdamse artsen Levie en Swaab begonnen met inseminaties kort na de Tweede Wereldoorlog. Ze dachten dat het voor kinderen beter zou zijn om hun biologische oorsprong niet te kennen. Zo konden ze opgroeien in een 'normaal' gezin. Dit idee hield decennialang stand. Daardoor weten veel mensen niet eens dat ze met anoniem sperma zijn verwekt. Veel dossiers zijn ook vernietigd.

geheimhouding

Die geheimhouding werkt niet meer, omdat je tegenwoordig met hulp van een beetje spuug je genetische verwanten kunt opsporen. In Nederland kunnen donorkinderen daarvoor terecht bij FIOM of bij commerciële DNA-banken. Zo weten ze halfbroers en halfzussen te vinden en steeds va-

Dat we op elkaar lijken, associëren we meestal met genetische verwantschap. Toch weet iedereen dat een werkelijke familieband schuilt in een gezamenlijk leven.

ker ook hun donorvaders. Het onlangs verschenen boek *Schaduwfamilie* laat zien hoe uiteenlopend mensen hun status als donorkind beleven. Zo zegt Iris in het boek nadrukkelijk over haar speurtocht naar haar donorvader: 'Ik hoef geen vader – ik heb ook geen idee hoe een vader moet zijn – maar ik zou hem gewoon graag willen ontmoeten, om te zien hoe hij in het leven staat.' Moniek wilde dat ook om een specifieke reden: ze heeft een zeldzame erfelijke ziekte die door de spermadonor kan zijn doorgegeven. Emmelie heeft na een teleurstellende kennismaking met haar donorvader zich juist laten erkennen door haar stiefvader om zo de liefdevolle band met hem officieel te bevestigen. Van haar 82 halfbroers en -zussen heeft ze er nu 25 ontmoet.

Is het eigenlijk erg als donorkinderen hun biologische verwanten niet leren kennen? Nee, zou ik denken. Biologie biedt geen garantie op een veilige jeugd, noch op liefde en geluk. Of het de bron is van het vage woord 'identiteit' waag ik eveneens te betwijfelen. Er zijn vele mensen, verspreid over vele culturen, die het ontbreken van kennis over hun biologische familieleden niet als een gemis ervaren.

Wat wél erg is, is dat veel Nederlandse donorkinderen zijn opgegroeid met geheimen, omdat hun ouders hun niets over hun afstamming hebben verteld. Onbekend is hoeveel stellen hebben moeten ontdekken dat ze in leugens hebben geleefd na onthullingen over artsen die ongevraagd hun eigen zaad hebben ge-

bruikt voor de inseminatie. Dát is een enorme onrechtvaardigheid die veel schade aan relaties en personen heeft toegebracht.

Het verlangen naar een kind kan overweldigend groot zijn en het verdriet om kinderen die niet bestaan even onmetelijk. In die zin heeft kunstmatige inseminatie met donorzaad veel vreugde gebracht. Dat kan zo blijven, mits kinderen inzage kunnen krijgen in hun afstammingsgeschiedenis, een recht dat is vastgelegd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, dat door Nederland in 1990 is ondertekend.

geschonden

Overigens heeft het verbod op anonieme donoren in 2004 niet alle pro-

blemen opgelost, want in tal van landen zijn anonieme donaties van zowel sperma als eicellen toegestaan. Daar maken ook Nederlanders gebruik van. Dat betekent dat er nog steeds veel kinderen worden geboren die op een dag zullen ontdekken dat ze moeten leven met het feit dat hun rechten door ouders, artsen en donoren op een fundamentele wijze zijn geschonden.

►► Dit artikel is een bewerking van een hoofdstuk uit het boek *Schaduwfamilie. De zoektocht van donorkinderen* (Linda Sprado & Vera de Lange). De auteur van dit opinieartikel leverde een bijdrage aan het boek.

►► Foto's uit het boek maken deel uit van de tentoonstelling *Verwantschap. Bij wie hoor jij?* In Museum IJsselstein, van 16 april tot en met 3 juni 2022.

SOPHIA GEUZE • redacteur nd.nl/columns

BIJT OP JE TONG

Op een bijeenkomst waar communicatiedeskundige Ben Tiggelaar sprak, had hij het over autobiografisch luisteren. Hij schreef er jaren geleden ook al over in *NRC* onder de kop 'Luisteren kun je leren'. Autobiografisch luisteren houdt trouwens in dat je naar een ander luistert met de drang vanuit je eigen perspectief het verhaal over te nemen. Veel mensen maken zich er schuldig aan. Vertel jij over je zieke kind, komt de ander er met zijn eigen medische dossier overheen. En om eerlijk te zijn – zelf doe ik het ook wel eens.

Misschien is dat autobiografische luisteren wel het lastigst voor ouderen. Hun biografie is al lang. Bij bijna alles wat ze horen, gaat er wel een laagje met herinneringen open. Als je dan steeds leegloopt, kan dat de ander afschrikken met jou in gesprek te gaan omdat die het gevoel krijgt dat je alleen luistert om je eigen verhaal te vertellen. Bijt regelmatig figuurlijk op je tong.

Wees maar eens stil, luister naar de ander, stel een belangstellende vraag en vat het gesprek samen. Daarna kun je altijd vragen of jij je verhaal ook mag vertellen. Grote kans dat als jij echt naar de ander hebt geluisterd, die ander dat ook naar jou wil doen.

P.S.S.T.

PETER DE WAARD • economiedirecteur bij de Volkskrant nd.nl/opinie BEELD ANP / ROB ENGLAAR

BRENG NAAST GENERAAL OOK EENS SOLDAAT IN BEELD

...Als het volk één naam van een soldaat weet te onthouden, is er al een begin van de herwaardering van het legergroen, ook in het salaris.

Net zoals weinigen drie jaar geleden spontaan de naam van een viroloog konden opnoemen, kenden weinigen een half jaar geleden de naam van een generaal, actief of buiten dienst. Maar nu zijn ze niet meer van de buis te slaan. Nog even en zelfs Arjen Lubach zal ze met alle egards ontvangen. Voor de huidige generaals is hun kostje gekocht nu ze dankzij Poetin BN'ers zijn geworden. Voorlopig leggen ze uit wat de strategie van de Russische legerleiding is bij de omsingeling van Marioepol. In de toekomst worden ze uitgenodigd voor *De Geknipte Gast* van Özcan Akyol of mogen samen met Diederik Gommers en Ab Osterhaus meedoen aan *Wie is de Mol*. Zo werkt het op het Mediapark, want met zoveel televisiekanalen is er een oneindige behoefte aan BN'ers.

hip

Een uniform is hip. Afgelopen zaterdagmiddag zei een vrouwelijke presentator op Radio 1 zelfs: 'Uniformen doen het goed bij vrouwen. Tenminste bij mij wel.' Dat zou Sonja Barend

nooit hebben durven zeggen in de tijd dat er nog daadwerkelijke dienstplicht was. Wie als dienstplichtig militair in uniform van de ene naar de andere kazerne moest verkassen, hoopte vurig niet door een bekende te worden gezien.

'Uniformen doen het goed bij vrouwen. Tenminste bij mij wel.'

Beroemdheid is leuk en lucratief. Maar die is alleen de hoge piefen in het leger gegund, zoals de generaals met een gemiddeld salaris van bijna tienduizend euro per maand. Het kannonenvoer, de soldaten, komen er bekaaid af. De gemiddelde wedde van 1350 euro per maand ligt ver onder het minimumloon. 'Het is voor achttienjarige rendabeler om hamburgers te flippen bij McDonald's dan in het leger te gaan', schreef *NRC* een maand geleden toen die het salaris van een dienstplichtige naast dat van een cateringmedewerker (1921 euro

per maand), een administratie-assistent (1829 euro) en een vuilnisman (1700 tot 2200 euro) had gelegd. Drie jaar geleden stelden de voormannen van de vier vakbonden voor defensiepersoneel in een open brief dat het leger op de rand van de afgrond stond: 8500 vacatures, geen oefenmunitie, sterk verouderde kazernes, afgekeurde keukens. 'Veel militairen leven door de week dus onder erbarmelijke omstandigheden', luidde de conclusie. Veel is er sindsdien niet verbeterd. Zeker niet op het gebied van lonen. De laatste verhoging dateert van mei 2020. Vlak voor de inval in Oekraïne werd nog gesteggeld over een nieuwe cao voor het personeel van defensie. De regering bood toen een loonsverhoging van 0,4 procent per 1 januari 2021 en 1 procent per 1 januari 2022. Een lachertje. Nu lijkt door de oorlog de bereidheid gegroeid om iets extra's te doen, net als voor verpleegkundigen op het hoogtepunt van de pandemie. Het leger kent een hoge organisatiegraad. Er zijn meer militairen lid van twee vakbonden dan van geen enkele bond, maar staken is wettelijk verboden. Het zou daarom mooi zijn als de televisie naast generaals ook af en toe soldaten in beeld bracht. <

Militairen van het Nederlandse Patriot-luchtverdedigingssysteem vertrokken vorige week naar Slowakije. Ze vervullen daar een NAVO-taak op Slovaaks grondgebied en beschermen de inwoners tegen eventuele raketdreiging.

HANS ESTER • doceerde Duitse letterkunde aan de Radboud Universiteit Nijmegen nd.

GEEN DUITSE TA

Alle kaarten moeten op onderhandelingen w
al is dat tegen de strategie van president Zel

... Duitse tanks aan Oekraïne zijn uit den boze. Nieuwe wapens uit West-Europa en de VS voor Oekraïne lossen niets op, maar wakkeren het oorlogsvuur alleen maar sterker aan.

In Duitsland wordt dezer dagen fel gediscussieerd over de vraag of men zware wapens als Leopard-tanks aan Oekraïne moet gaan leveren of dient af te wachten wat andere EU-landen van plan zijn. De Duitse regering is hierover verdeeld. Minister van Buitenlandse Zaken Annalena Baerbock (De Groenen) bepleit de levering van tanks, gevechtsvliegtuigen, oorlogsschepen en artilleriegeschut aan Kyiv, terwijl bondskanselier Olaf Scholz (SPD) terughoudend is, evenals zijn partijgenote Christine Lam-

Angela Merkel ligt onterecht onder vuur.

brecht, minister van Defensie. President Volodymyr Zelensky van Oekraïne en de Oekraïense minister van Buitenlandse Zaken Dmytro Kuleba zijn door de Duitse aarzeling zichtbaar geïrriteerd. De Duitse bondspresident Frank-Walter Steinmeier was als gevolg daarvan niet welkom in Kyiv. Inmiddels staat de Duitse wapenfabriek Rheinmetall te popelen om oude Leopard-tanks en ander wapentuig klaar te maken voor de strijd tegen Rusland. Levering zal plaatsvinden via de Italiaanse dochter van Rheinmetall. De reden voor deze omweg is dat export door Duitse fabrieken van wapens naar oorlogsgebieden en landen die in conflict met elkaar zijn, verboden is. Deze richtlijn is nog steeds geldig, ook al heeft de Bondsrepubliek inmiddels wel defensieve wapens: luchtafweergeschut, mitrailleurs, helmen en kogelvrije vesten aan Oekraïne geschonken. De Oekraïense irritatie, zelfs woede, over de Duitse behoefte aan overleg met de Europese partners voordat de

tanks naar Oekraïne gaan, grijpt nu zelfs terug op de Duitse houding in 2008, toen Duitsland en Frankrijk negatief beslisten over een mogelijk NAVO-lidmaatschap van Oekraïne. Aanvankelijk hadden de NAVO-lidstaten het lidmaatschap van Oekraïne in het vooruitzicht gesteld. Dat veranderde toen Rusland bezwaar maakte tegen deze verschuiving van het Westen richting Rusland die als strategische bedreiging werd ervaren.

'ontlonten'

De oud-bondskanselier Angela Merkel (CDU) was verantwoordelijk voor de veranderde houding van Duitsland ten opzichte van Oekraïne als kandidaat-lid van de NAVO. Presi-

JAN-HENK SOEPENBERG • voorzitter Yachad, organisatie die relaties onderhoudt met h

AVONDMAAL BEGON

... Dick Schinkelshoek (ND 9 april) vindt het geen goed idee dat christenen een sedermaaltijd bijwonen. Ik heb moeite met de wijze waarop hij duidelijke gegevens uit de evangeliën negeert.

Schinkelshoek neemt op gezag van Jonathan Klawans en Vanessa Ochs aan dat van een sederliturgie geen sprake was in de tijd van Christus op aarde. Hij poneert dat de Heer Jezus het avondmaal heeft ingesteld tijdens een gewone maaltijd, dus niet tijdens de pesachmaaltijd. Waarom deskundigen aangehaald die een seculiere interpretatie van

het evangelie geven? Alle evangeliën laten zien dat het avondmaal wel degelijk tijdens een pesachviering werd ingesteld. Jezus liet Petrus en Johannes een bovenzaal in gereedheid brengen, dat wil zeggen: de ruimte werd van zuurdeeg gereinigd en de ingrediënten voor de pesachmaaltijd werden gebracht. Het breken van het brood verbindt het avondmaal met het brood der elende uit Exodus 12: de verlossing van slavernij die alleen God bewerkt. Hetzelfde geldt van de oproep 'doe dit tot mijn gedachtenis', die staat op één lijn met het gedenken tijdens de pesachmaaltijd op 14 Nisan. Maar

nd.nl/opinie BEELD AP / MINDAUGAS KULBIS

NKS NAAR OEKRAÏNE

worden gezet, ook
ensky gericht.

De Duitse wapenfabriek Rheinmetall staat te popelen om oude Leopard-tanks en ander wapentuig klaar te maken voor de strijd tegen Rusland.

dent Zelensky en zijn regering zien een oorzakelijk verband tussen de houding van Duitsland en Frankrijk (Sarkozy) in 2008 en de gruwelen van de oorlog nu. Angela Merkel blijft echter achter haar afweging van 2008 staan die de bedoeling had om een dreigende crisissituatie te 'ontlonten'. Het leek een verstandige keuze om rekening te houden met redelijke verlangens van Rusland. Waarom is het dan niet gelukt om deze lijn van de Duitse politiek te blijven volgen om een oorlog te vermijden en eventuele vraagstukken en conflicten aan de onderhandelingstafel te bespreken? Om deze vraag te beantwoorden, zullen we in West-Europa eerst naar de feiten moeten terugkeren: de bezetting van

de Krim door Rusland, de grote olie-reserves in de Zwarte Zee, de toegenomen, langdurige West-Europese afhankelijkheid van energieleveranties door Rusland, de bouw van de gaspijpleiding Nordstream 2, de Amerikaanse activiteiten in Oekraïne sinds 2008 en de interne oorlog in Oekraïne zelf.

oorlogsvuur

Wellicht had Angela Merkel gelijk met haar visie op de verhouding van Oekraïne, Rusland en de NAVO. Duitsland is hopelijk de Tweede Wereldoorlog met de miljoenen Russische slachtoffers nog niet vergeten. Begrip voor Rusland en tegelijkertijd versteviging van de economische en culturele banden met Oekraïne zou

de huidige ellende vrijwel zeker hebben voorkomen. Hoe eerder op reële basis met alle betrokkenen wordt onderhandeld, hoe beter. Dat is wat regeringsleiders als president Ramaphosa van Zuid-Afrika bepleiten. Aan oorlogsretoriek als die van Annalena Baerbock en NAVO-chef Jens Stoltenberg hebben we niets. En aan de haat jegens Rusland van de Amerikaanse president Biden al helemaal niets. Duitse tanks aan Oekraïne zijn uit den boze. Nieuwe wapens uit West-Europa en de VS voor Oekraïne lossen niets op, maar wakkeren het oorlogsvuur alleen maar sterker aan. Alle kaarten moeten op onderhandelingen worden gezet, ook al is dat tegen de strategie van president Zelensky gericht. <

et Joodse volk nd.nl/opinie

OP PESACH

vooral de bekers bepalen de orde van de pesachmaaltijd (seder betekent: orde).

Lucas spreekt van meerdere bekers

Avondmaal niet ingesteld tijdens gewone maaltijd.

bij deze maaltijd. De derde beker was de beker van de dankzegging. Bij een gewone maaltijd was er geen sprake van meerdere bekers. Na de derde

beker zong Jezus met zijn leerlingen de lofzang en vertrok Hij naar Getsemane.

De vierde beker (gericht op volmaakte verlossing) kon Hij niet samen met zijn leerlingen drinken. Dat deed Hij zelf, hoewel Hij zijn Vader nog had gevraagd of deze beker aan hem voorbij mocht gaan. Professor Isaac J. Yuval (Hebreeuwse Universiteit Jeruzalem) stelt dan ook dat de messiaanse traditie van de sedermaaltijd veel ouder is dan de rabbijnse Haggadah traditie. Yuval noemt de gegevens uit de evangeliën zelfs het oudste bewijs voor het bestaan van een sedermaaltijd. <

INGEZONDEN EVERT FORTUIN,
HOOGVLIIET

Paus Adrianus

Paul van Geest wil met Andries Knevel een oproep doen om geld in te zamelen voor de zaligverklaring van paus Adrianus VI (*Nederlands Dagblad*, 12 april). Maar is hij vergeten dat deze paus in 1518 werd aangesteld tot grootinquisiteur, ofwel ketterjager van protestanten? <

Geen ingezonden stuk,
wel een suggestie voor
een verhaal? Mail naar
meedenken@nd.nl

ndmeedenken.nl

COLUMN

Anne Kuik is Tweede Kamerlid voor het CDA. Dit is een tweewekelijkse politieke column, bij toerbeurt verzorgd door politici van CDA, CU en SGP.

ANNE KUIK nd.nl/columns

ZITZIEKTE

Welke prikkelende kop boven deze column zou het beste werken om de ernst van die andere pandemie op het netvlies te krijgen? Ik heb het over de vierde doodsoorzaak wereldwijd. Een sluipmoordenaar die onze samenleving steeds meer in haar greep krijgt. Waar we allemaal gemakkelijk iets aan zouden kunnen doen, maar het toch nalaten. Ik heb het over 'fysieke inactiviteit' ofwel niet of te weinig bewegen. Onze grootste vijand. Want hoewel tachtig procent van de Nederlanders gezondheid als belangrijkste voorwaarde beschouwt voor goed leven, komen we toch niet massaal in beweging. Prof. dr. Erik Scherder vertelt het ons al jaren, op zijn kenmerkende laagdrempelige en energieke wijze. Je moet van hem wel een 'tjakka-gevoel' krijgen. Maar hoe kan het dan dat de urgentie bij velen van ons zo snel wegzakt?

kampioen zitten

Wist u dat wij Nederlanders in Europa kampioen zijn als het gaat om zitten? Ruim dertig procent van de Nederlanders zit minimaal 8,5 uur per dag. Dit zijn bovendien cijfers van vóór de coronacrisis, met veel thuiswerken en lockdowns. De uitdaging zal nu nog wel een stuk groter zijn geworden. En als ik het dan toch over cijfers heb: vijftig procent van de bevolking heeft overgewicht. Nog een getal dat op gespannen voet staat met de prioriteit van de meeste mensen om gezond te zijn. Wat is er nodig om deze pandemie tegen te gaan?

Wat voor de een helpt, werkt voor de ander misschien niet. Ter inspiratie voor deze column heb ik het nummer 'I Like To Move It' uit de film *Madagascar* opgezet. Bewegend achter mijn sta-bureau schrijf ik deze column voor het ND. Het lijkt vrij simpel te realiseren: het tegengaan van passief zijn. Het is een kwestie van minder zitten en gezonder eten. Waarom

Gemeente moet fastfood kunnen weren.

is het dan toch zo moeilijk? Het begint bij eigen verantwoordelijkheid nemen. Maar ik denk dat we ook onderschatten hoe lastig gedragsverandering is en hoe onze omgeving ons lui maakt of verleidt tot een makkelijke – en vaak slechte – keuze. In het boek *De hamster in je brein* staat een aansprekend voorbeeld. De wereld om ons heen is veranderd, maar ons brein werkt niet anders dan hoe het werkte ten tijde van onze verre voorouders, de jagers en de verzamelaars. Een deel in onze hersenen – de hypothalamus of de hamster – heeft als doel noodzakelijke buffers op te bouwen. Iets wat logisch klinkt voor de tijd van jagers en verzamelaars, om wat spek op de botten te hebben voor een tijd dat voedsel lastiger te vinden is.

Die hamster in ons hoofd is niet veranderd, maar onze omgeving wel. In de huidige tijd is het niet moeilijk suikerrijk of hoogcalorisch voedsel te krijgen. Eten kan op elk moment. Is de koelkast niet gevuld, dan is er in de buurt altijd wel een supermarkt te vinden. Of een snelle bezorgdienst om vanuit de luie stoel te bestellen, zonder dat er fysieke inspanning voor nodig is. Ik vind het een verkeerde ontwikkeling dat we zelfs voor de kleinste boodschappjes te lui zijn om in beweging te komen. We raken steeds verwender en dan heb ik het ook over mezelf, want het laten bezorgen van een maaltijd doe ook ik vaker dan me lief is. Deze zogenaamde luxe is een uiting van een pandemie die ons meer en meer in de greep krijgt, maar ons in feite ongezond maakt.

overheid moet helpen

Als het aan mij ligt, moet de overheid ons een handje helpen. Denk aan het verlagen van de btw op groente en fruit. Maar ook aan een gezondere omgeving. Wanneer je eenvoudiger aan een hamburger kunt komen dan aan een stuk groente of fruit, moet er voor gemeenten de mogelijkheid zijn om de balans terug te brengen in het straatbeeld. Dan moet een stad of dorp de zoveelste fastfoodketen kunnen weren. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Karien van Gennip, stimuleert werkgevers en werknemers om op de werkvloer te voorkomen dat er uren achter elkaar zittend wordt gewerkt. Dat is een goede zaak. Zitten is het nieuwe roken. Hopelijk komen we met elkaar sneller in actie om van onze titel als Europese zitkampioen af te komen.

FAMILIEBERICHTEN tarief via site € 1,20 per mm, per kolom, via mail € 1,34 per mm, per kolom. Prijzen zijn incl. 21% btw. Over telefonisch opgegeven advertenties kunt u niet reclameren.

*'Geloofd zij God met diep ontzag,
Hij overlaadt ons dag aan dag
met al Zijn gunstbewijzen.'*
psalm 68: 8

In vol vertrouwen op haar Heer en Heiland is op Goede Vrijdag Thuisgekomen mijn innige geliefde vrouw

Froukje Kooistra - Bijsterveld

☆ 16 juni 1949 † 15 april 2022

Harkstede: Klaas Kooistra

*De Heer is waarlijk opgestaan.
Halleluja!*

Buinen: Gea en Bram
Bart, Irene

Zwolle: Richard en Margit
Micha, Ignas

Kinderen, klein- en achterkleinkinderen Kooistra

Op donderdag 21 april 2022 zal er om 14.00 uur een afscheidsdienst worden gehouden in GKV de Bron, Hamweg 13 te Harkstede. Aansluitend is de begrafenis op de begraafplaats Harkstede, waarna er koffie/thee is in de naastgelegen Graankorrel.

Correspondentieadres:
Kloostersingel 17, 9617 BC Harkstede

Geef al uw zorgen en problemen over aan God, want Hij houdt van u en zorgt voor u. (laatste woorden van Ko)

Na een lang leven, waarin vreugde, maar ook verdriet voorbij kwam, is Thuis gekomen op Goede Vrijdag, onze lieve en zorgzame (schoon) moeder, oma en omi

Sina Huisman-Kamphuis

Sina

☆Mussel 03-08-1929 †Veendam 15-04-2022

Gehuwd geweest met
Ko Folkers † 1980
Bram Huisman † 2007

kinderen:
Janny Folkers
Joëlza Folkers † en Harry Haan
Gera Folkers en Jan de Haan
Geert Folkers en Jantina Folkers van Dijken
Teun Huisman † en Tineke Huisman Slachter
Wim Huisman
Jose Huisman en Jan-Peter Kapteijn
Klein achter-achterkleinkinderen

Correspondentieadres:
G Folkers
Poststraat 27
9648JM Wildervank

Gelegenheid om afscheid te nemen :
Donderdag 21 april van 12-13 uur in de Kandelaarkerk,
Dr A Kuiperstraat 46 te Veendam.
Hierna zal aansluitend de dienst plaatsvinden.
(of via de livestream www.kandelaarveendam.nl)
Na de dienst zullen we in besloten kring onze lieve moeder, oma en omi begraven.

*Kom tot Mij, allen, die vermoeid en
belast zijn en Ik zal u rust geven.*

Verdrietig nemen wij afscheid
van onze lieve zus en schoonzus

Sina Huisman-Kamphuis

Geertje Schuurman-Kamphuis
en Geerhard Schuurman
Dirkje Woltmeijer-Kamphuis
Tineke Kamphuis en Jan Roelfsema

15 april 2022

*De HEER is genadig en rechtvaardig.
Onze God is een God van ontferming,
De HEER beschermt de eenvoudigen,
Machteloos was ik en Hij heeft mij bevrijd.*

Pieter Drijfhout

☆ Harkstede,
8 januari 1942

† Bedum,
16 april 2022

*Bezige handen, nu gevouwen en stil, een leven vol ijver,
zo was je wil. Nu heb je rust, met lichaam en geest,
vaak zullen wij denken aan wat is geweest.*

52 jaar

Leni Drijfhout-van der Deen

Albert (8-12-1969 - 14-12-1969)

Albert en Jakoba
Rohan en Kendra
Lejanne

Helenus

Sjabbe

Freke en Klaas
Carina
Brian

Pieter en Aurelia
Bram
Bente

Thea en Alwin
Tom

Helena en Raymond
Bjorn
Romee
Robin

De samenkomst zal D.V. plaatsvinden op donderdag 21 april om 13.30 uur in de Martyriakerk, Stationsweg 16-18 te Bedum. Vanaf 12.30 uur is er gelegenheid om de familie te condoleren. Aansluitend op de dienst zal de begrafenis in familiekring plaatsvinden. Na de begrafenis zal de familie terugkeren naar de kerk en is er gelegenheid om samen een kop koffie te drinken.

De dienst is ook online te volgen via kerkdienstgemist en www.bertvandijken.nl

Correspondentieadres:
Schultingastraat 13, 9781 GA Bedum

*Indien u geen rouwkaart heeft ontvangen,
kunt u deze advertentie als zodanig beschouwen.*

De toekomst is zeker, ja eindelijk goed.

Op Zijn tijd heeft de Heer tot zich genomen,
onze lieve broer, zwager en oom

Piet Drijfhout

Echtgenoot van onze schoonzus
Leni Drijfhout-Van der Deen

Ijsselmuiden
Bedum
Ermelo
Uithuizen
Ten Boer
Slochteren
Ridderkerk
Bedum
Waddinxveen
Antje en Geert Spanninga
Cobi Drijfhout-Riemersma
Tet van de Ridder-Drijfhout
Betsy Baar-Drijfhout
Fokke en Tiny Drijfhout
Sietske en Dato Brondijk
Booike de Regt-Drijfhout
Jaap en Carla Drijfhout
Trijn en Herman Timmermans
Neven en nichten

In liefdevolle herinnering aan allen die ons zijn
voorgegaan.

Moge Gods troostende Vaderhand Leni, kinderen
en kleinkinderen blijven omringen.

*Liefdevol en genadig is de Heer,
Hij blijft geduldig en groot is Zijn trouw.*
Ps.103:8

De Here nam tot Zich, onze geliefde zus en tante.

Wilhelmina Maria Arnold

Soerabaja
★ 31-8-1930

Den Haag
† 17-4-2022

Utrecht: Truus Prop-Arnold

Putten: Bep Wietsma-Arnold
Neven en nichten

We gedenken onze geliefde familieleden die Mien zijn
voorgegaan.

*"Wij weten dat wanneer onze aardse tent, het lichaam
waarin wij wonen, wordt afgebroken, we van God een
woning krijgen: een eeuwige, niet door mensenhanden
gemaakte woning in de hemel.*
2 Korintiërs 5: 1

Voor onze geliefde zwager en oom,

Amse Bos

mocht geloven aanschouwen worden.

Hardenberg R. Slump en E. Pruimers

Dronten D. Sikkema-Groenveld

Slochteren L. Slump-Groenveld

Ten Boer G. Sikkema-Groenveld

Hooghalen P. Timmerman, A. Timmerman-Groenveld

Canada G.G. Jans, E. Jans-Groenveld

En neven en nichten

Wij gedenken liefdevol hen uit de familie die ons zijn
voorgegaan.

Wij bidden Aukje, de kinderen, de kleinkinderen en de
achterkleinkinderen toe om getroost in de Here voort te
gaan.

Overlijdensberichten andere bladen

Reformatorisch Dagblad

10 apr.: Geertje Posthouwer-van den Berg te Putten (93);
11 apr.: Arie de Vries te Rotterdam (82); Jan Blaak te
Achterberg (71); Floor Jacobus Vlaming te Dordrecht
(94); Jan Kesselaar te 's-Gravenpolder (80); Maria
Louwse te Clinge (87);
12 apr.: Adrianus Cornelis Huisman te Papekop (67);
Pieter van der Knaap te Nieuw-Beijerland (80); Pieter
Schreuder te Barneveld (62); Lodewijk Cornelis Vlot
te Ede (77); Arie Oosterwijk te Gouda (70); Teunis
Johannes Rietveld te Capelle aan den IJssel (76);
Elizabeth van Welie-Kornet te Hoogvliet Rt (89);
Otto Zwolsman te Rijssen (87).

Trouw

10 apr.: Simon van der Kooij te Voorschoten (91);
11 apr.: Jan van den Berg te Steenwijk (86); Jet
Leendertse-Jonkhoff te Ouderkerk aan de Amstel
(80);
12 apr.: Leendert Scholten te Hardenberg (95).

Friesch Dagblad

13 apr.: Ijbeltje Hemrica-Hooijenga te Snits (88).

Burgemeester van Echt-Susteren thuis bedreigd

Burgemeester Jos Hessels van Echt-Susteren (Limburg) heeft de politie erbij moeten halen omdat hij thuis bedreigd en geïntimideerd werd. Het gaat volgens Hessels om mensen, 'waarschijnlijk verblind door hun eigen egocentrische wereldbeeld', die hem thuis ongevraagd kwamen opzoeken. Ze eisten dat Hessels hen onmiddellijk te woord zou staan. <

BEELD ANP

125.000 euro te veel aan minima overgemaakt

158 huishoudens in Ermelo, Harderwijk en Zeewolde hebben ten onrechte twee keer de tegemoetkoming energiekosten van 800 euro ontvangen. Op die manier is er ruim 125.000 euro te veel overgemaakt aan de minima in deze gemeenten. Zij moeten het te veel uitgekeerde geld terugbetalen, zegt een woordvoerder. Volgens haar zijn alle mensen gebeld bij wie de fout is gemaakt, hebben ze een uitleg over de ontstane situatie gekregen en zijn excuses gemaakt. <

EU

Poetin eert legereenheid die bij Kyiv huishield

President Vladimir Poetin van Rusland heeft een militaire eenheid die betrokken was bij gevechten in Boetsja, een voorstad van Kyiv, speciaal geëerd. De 64e gemotoriseerde infanteriebrigade krijgt de eretitel 'garde' vanwege 'enorme heldenmoed en vasthoudendheid'. In en nabij Boetsja is vanaf de eerste dag van de Russische aanval op Oekraïne fel gevochten. De geëerde legereenheid komt uit het verre oosten van Rusland en is normaal gelegerd ten noorden van Vladivostok. <

BEELD ANP

Nederlander komt om bij canyoning-ongeluk

Een 27-jarige Nederlander is om het leven gekomen door een canyoning-ongeluk in Zwitserland. Hij was vrijdag met een klimpartner naar een kloof bij Linescio gegaan. Bij het afseilen kwam hij vast te zitten in een plas water. De klimpartner kon hem bevrijden en reddingswerkers probeerden hem te reanimeren, maar hij overleed later in het ziekenhuis. <

Zeer grote brand in een schuur onder controle

De zeer grote brand die in de nacht van zondag op maandag uitbrak bij een groot agrarisch bedrijf aan de Geestweg in Roelofarendsveen is onder controle. De brandweer liet iets voor 5.00 uur weten dat het sein brand meester is gegeven. Zij was nog wel de hele nacht en maandagochtend bezig met nablussen. Er vielen geen gewonden. <

Twee jongeren komen om bij ongeluk Havelte

Een verkeersongeluk in de buurt van het Drentse Havelte heeft aan twee mensen het leven gekost. Het gaat om een 21-jarige man en een 16-jarige meisje. Zij stierven ter plekke aan hun verwondingen. De 19-jarige bestuurder van de auto en een 18-jarige jongen raakten zwaargewond. <

NL

Protest op Museumplein tegen oorlog in Oekraïne

Tientallen mensen hebben zich maandagavond verzameld op het Museumplein in Amsterdam om te protesteren tegen de oorlog in Oekraïne. De demonstranten hadden een spandoek bij zich met daarop 'Russische troepen weg uit Oekraïne!'. Verschillende sprekers en dichters uitten hun zorgen, onder meer over de dreiging van kernwapens. <

Voorzorgslanding van TUI-vlucht op Curaçao

Een vliegtuig van reisorganisatie TUI dat onderweg was van de Dominicaanse Republiek naar Amsterdam heeft in de nacht van zondag op maandag een voorzorgslanding gemaakt op Curaçao. De piloot besloot te landen omdat een barst in een ruit was ontstaan, aldus een woordvoerder van TUI. De driehonderd passagiers moesten na de landing uitstapen en zijn ondergebracht in hotels. <

Demonstratie tegen kabinet in Amsterdam

Enkele honderden mensen demonstreerden maandag op het Museumplein in Amsterdam tegen onder meer het kabinetsbeleid. Ze liepen vanaf de Dam naar het plein en hadden Nederlandse vlaggen, gele paraplu's en hartjesballonnen bij zich. Volgens organisator Nederland in Verzet zijn de demonstranten tegen 'elf jaar wanbeleid kabinet-Rutte'. <

Meer dan 25 arrestaties bij rellen in Zweden

Meer dan 25 mensen zijn gearresteerd bij de gewelddadige rellen die zondag in de Zweedse stad Norrköping uitbraken. De reischoppers vielen agenten aan. Eerder op de avond werd al bekend dat bij de rellen drie mensen werden geraakt door afgeketste politiekogels. Volgens de politie waren die kogels afgevuurd als waarschuwingsschoten. <

BEELD ANP

Inzet van Zuid-Afrikaans leger na overstromingen

Zuid-Afrika heeft het leger ingezet om de slachtoffers van de watersnoodramp in de oostelijke provincie KwaZulu-Natal te helpen. Door de overstromingen zijn zeker 443 mensen om het leven gekomen. Naar 63 vermisten wordt nog gezocht. De regering besloot 10.000 militairen naar het gebied te sturen. <

Junta Myanmar laat 1600 gevangenen vrij

De militaire junta van Myanmar heeft zondag meer dan 1600 gevangenen vrijgelaten. Onder hen waren naar verluidt geen politieke gevangenen. In het land heerst een gespannen situatie sinds het leger de regering van Nobelprijswinnaar Aung San Suu Kyi omverwierp. De staatsgreep leidde tot massale protesten. <

Situatie rond gezonken schip onder controle

Voor de kust van Tunesië wordt waarschijnlijk een milieuramp door het zinken van een vrachtschip met 750 ton diesel aan boord voorkomen. De situatie is onder controle. De gevonden oliesporen komen uit de machinekamer en niet van de lading. <

Coronadoden Shanghai sinds start lockdown

Drie mensen in Shanghai die besmet waren met COVID-19 zijn zondag overleden. Ze zijn de eerste coronadoden die de Chinese miljoenenstad telt sinds de lockdown van maart. De slachtoffers waren tussen 89 en 91 jaar oud en hadden alle drie een zwakke gezondheid. <

€

China's economie door corona verder vertraagd

De groei van de Chinese economie is in maart vertraagd door een heropleving van het coronavirus. Onder meer de consumptie liep terug door strenge lockdownmaatregelen en de gevolgen van de oorlog in Oekraïne en dat wijst op een verslechtering van de vooruitzichten. <

Wereldbank verlaagt de groeiverwachting

De wereldeconomie zal dit jaar minder sterk groeien dan eerder gedacht vanwege de oorlog in Oekraïne. Dat zei president David Malpass (foto) van de Wereldbank. Hij rekent nu op een groei van 3,2 procent. In januari voorzag de Wereldbank nog een groei van 4,1 procent. <

BEELD ANP

>>

Voetbalsters van Ajax onttrenen team van PSV

De voetbalsters van Ajax hebben de KNVB-beker gewonnen. In de finale in De Goffert in Nijmegen versloeg het team PSV met 2-1. De Eindhovense vrouwen konden daarmee niet het voorbeeld van de mannen volgen. PSV won zondag in Rotterdam met 2-1 van Ajax. De Amsterdamse club won de beker bij de vrouwen eerder in 2014, 2017, 2018 en 2019. <

RENÉ FRANSEN nd.nl/wetenschap BEELD SRI SAI PRASAD NAYAK

BRANDSTOFCEL OP ALCOHOL EN KURKUMA

► PUTTAPARTHI

Brandstofcellen kunnen waterstof direct omzetten in elektriciteit. Een nadeel van dit soort cellen is dat waterstof een gas is. Daar is een grote opslagtank voor nodig, wat lastig is in het gebruik voor bijvoorbeeld auto's. Onderzoekers uit India hebben een manier gevonden om een brandstofcel te laten lopen op ethanol, een vloeistof. Daarvoor gebruiken ze piepkleine gouddeeltjes en een flinke snuif van het specerij kurkuma, schrijven ze in *Nano Energy*. Voor een brandstofcel zijn elektroden nodig, waar de 'brandstof' geoxideerd wordt. Voor de oxidatie van ethanol wordt wel platina gebruikt, maar dit metaal is nogal duur en raakt bovendien gemakkelijk vervuurd met stoffen als koolmonoxide. Nanodeeltjes van goud kunnen ethanol ook goed oxideren en zo omzetten in stroom, maar dit soort deeltjes heeft de neiging aan elkaar te gaan plakken. Dit maakt het oppervlak dat contact maakt met de ethanol kleiner. Materialen die ervoor

zorgen dat de nanodeeltjes niet aan elkaar plakken zijn doorgaans ingewikkeld om te maken en daardoor duur. De onderzoekers van het Sri Sathya Sai Institute of Higher Learning vonden een goedkoop en milieuvriendelijk alternatief: kurkuma, een specerij dat veel in de Indiase keuken wordt gebruikt. Dit vormt een netwerk rond de goudbolletjes, waardoor ze niet aan elkaar klitten. Proeven in het laboratorium laten zien dat een elektrode waar goudbolletjes in kurkuma aan vast zitten zeer efficiënt ethanol omzetten in elektriciteit. Verder onderzoek moet uitwijzen of het mogelijk is op deze manier een commercieel interessante brandstofcel te ontwikkelen. Maar de onderzoekers zien ook andere mogelijkheden voor hun systeem. Zo maakten ze er al een sensor van die dopamine kan aantonen in urine. Dopamine is een signaalstof in de hersenen, en de verstoring van de productie veroorzaakt de ziekte van Parkinson.

Een illustratie van de gouden nanodeeltjes in een netwerk van kurkuma, die ethanol (groene bolletjes bovenin) omzetten in elektriciteit.

25 hotels in Nederland,
België en Duitsland.

enjoyhotels.nl
alles inclusief vakanties

Alles inclusief 5 dagen
met eigen auto!

Wáárom Enjoyhotels? Dáárom Enjoyhotels!

5 dagen alles inclusief! Overnachten, eten, drinken en entertainment.

Enjoy Deluxe Hotel La Source Epen

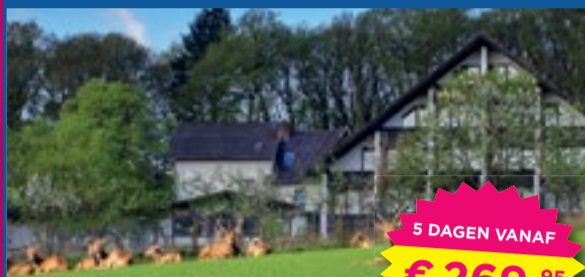
NIEUW

Zuid-Limburg

5 DAGEN VANAF
€ 339,95
p.p.

Enjoyhotel Heiderhof

Westerwald / Tussen Moezel & Eifel /
Obersteinebach

5 DAGEN VANAF
€ 269,95
p.p.

Enjoyhotel De Blauwe Leeuw

NIEUW

Openingsaanbieding
€ 299,95
p.p.

5 DAGEN VANAF

ZEELAND - Terneuzen

Enjoyhotel am Rhein

Midden-Rijndal -
Kestert

5 DAGEN VANAF
€ 269,95
p.p.

Enjoyhotel Bottler

Moezelstreek - Veldenz
Moezel

5 DAGEN VANAF
€ 269,95
p.p.

Enjoy Berghotel Vue

Valkenburg -
Limburg

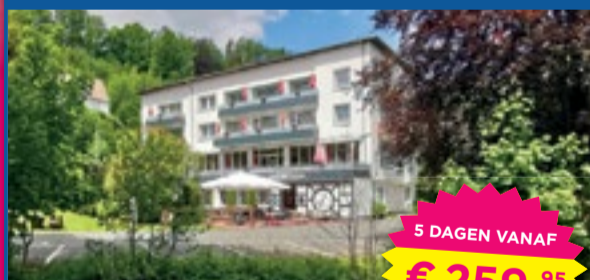
5 DAGEN VANAF
€ 299,95
p.p.

Vraag nu GRATIS de nieuwe
Enjoyhotels brochure 2022 aan!

Ga naar www.enjoyhotels.nl

Enjoyhotel Marleen

Sauerland - Siedlinghausen -
Winterberg

5 DAGEN VANAF
€ 259,95
p.p.

Enjoy Wellnesshotel Groningen

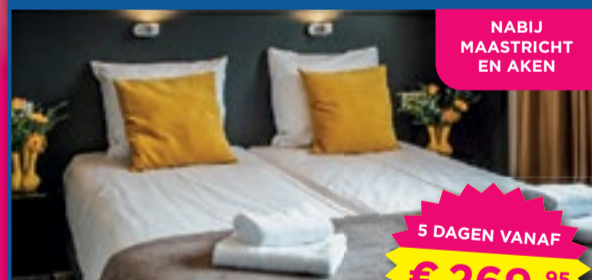
GRATIS GEBRUIK
VAN SAUNA'S EN SPA

Loppersum (± 15 min. rijden
v.a. stad Groningen)

5 DAGEN VANAF
€ 299,95
p.p.

Enjoyhotel Riche

Valkenburg -
Limburg

5 DAGEN VANAF
€ 269,95
p.p.

NABIJ
MAASTRICHT
EN AKEN

Enjoyhotel Bierenbacher Hof

Nabij Keulen, te midden van het
heuvelachtige Bergisches Land

5 DAGEN VANAF
€ 239,95
p.p.

NIEUW

Enjoyhotel Greetsiel

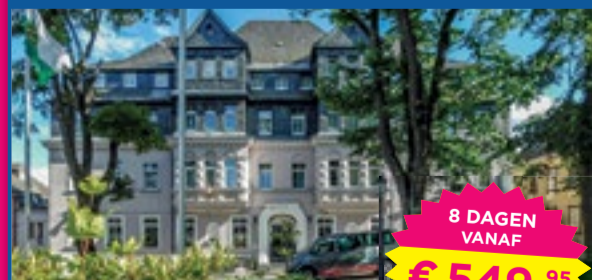

Duitse kust /
Ost-Friesland

5 DAGEN VANAF
€ 299,95
p.p.

400 METER
VAN DE HAVEN

Enjoy Rathaushotels

Saksen - Erzgebirge
Nabij Tsjechië

8 DAGEN
VANAF
€ 549,95
p.p.

De vanaf prijs is de laagste prijs voor een bepaalde aankomstdatum. Prijzen variëren per aankomstdatum.

Kijk voor meer Enjoyhotels op www.enjoyhotels.nl of bel **020 - 225 48 81**

Alle fouten voorbehouden en exclusief eventuele toeristenbijdrage. 🍷 Geen boekingskosten 🍷 Geen toeslag 1-persoonskamer

Enjoy garantie: kosteloos omboeken bij negatief corona reisadvies!

ROBERT MISSET / VK nd.nl/economie BEELD RAYMOND RUTTING

Nieuwe invulling, oude karakter

... Boei geeft 'betekenisvolle plekken opnieuw betekenis' door cultureel erfgoed te restaureren en een andere bestemming te geven.

... Zoals bij het Rotterdamse Zuiderziekenhuis, dat nu het Zuider Gymnasium huisvest.

► AMERSFOORT

Het bombardement door de nazi's in 1940 had Rotterdam al van veel monumenten beroofd, en dus besloot de Rotterdamse gemeenteraad in 2014 om het leegstaande Zuiderziekenhuis, geopend in 1939, van de sloophamer te redden. Het werd een school plus tientallen woningen. Dat is het handelsmerk van Boei, specialist in het herbestemmen van cultureel erfgoed. Burgemeester Ahmed Aboutaleb koestert het Poortgebouw in Rotterdam-Zuid als het symbool van de metamorfose van een achtergestelde woonwijk. Armoede staat de ontwikkeling van kinderen in de weg, zei hij onlangs bij de opening van het Zuider Gymnasium. 'Onderwijs is de aanjager van gelijkheid. Mede dankzij partijen als Boei kunnen we nu ook in Zuid kwaliteit leveren.'

Boei werd in 1995 als vennootschap zonder winsttoogmerk opgericht door mensen uit het bedrijfsleven, Monumentenzorg en het Bouwfonds Nederlandse Gemeenten. Inmiddels is het restaureren en herbestemmen van agrarisch en religieus erfgoed verbreed tot cultureel erfgoed, van een gevangenis in Leeuwarden tot vliegveld Ypenburg in Den Haag en de door architect Gerrit Rietveld ontworpen Rietveldkerk in Uithoorn. 'We geven betekenisvolle plekken opnieuw betekenis', zegt directeur Arno Boon. Met de steun van negen aandeelhouders heeft Boei een balans van 66 miljoen euro, een herbestemmingsomzet van 250 miljoen en is de onderneming uitgegroeid tot ontwikkelaar van tweehonderd gebouwen in Nederland.

Hoe transformeer je een voormalig ziekenhuis tot school? 'Door het karakter van het gebouw te laten terugkeren in de nieuwe bestemming', zegt Sylvia Pijnenborg, eveneens directeur en verantwoordelijk voor het religieus erfgoed van Boei. 'Het was een puzzel om de oorspronkelijke structuur in stand te houden en tegelijkertijd onderwijs voorop te stellen. Zo hebben we de gangen ingericht met flexwerkplekken.' De conciërge zit in de oude ambulance die een plek kreeg bij de hoofdingang.

hoge urgentie

Nu ook Oekraïense vluchtelingen moeten worden gehuisvest, is de urgentie van hergebruik tastbaarder dan ooit, stelt Boon. Zo is in het oude gebouw van het Zuider Gymnasium in Rotterdam vorige week een school voor Oekraïense kinderen geopend. Boei gaat mede op verzoek van het ministerie van Justitie ook het eigen vastgoed inzetten voor vluchtelingen. Boon: 'In zo'n acht gebouwen hopen we drie- tot vierhonderd mensen te kunnen opvangen.'

De bouwmarkt kampt met een gierende inflatie en het aantal bouwlocaties is schaars. Minister De Jonge van Volkshuisvesting schermde al met 'dwang' om gemeenten bouwlocaties aan te laten wijzen. 'De overheid zou herbestemmen fiscaal kunnen bevoordelen op andere projecten

BOEI

- OPGERICHT: 1995
- VESTIGING: Amersfoort
- WERKNEMERS: 60
- JAAROMZET: 20 miljoen euro

waarbij meer materiaal nodig is', zegt Pijnenborg.

Vergeet de ambitie om in tien jaar een miljoen woningen te realiseren, zegt Boon. 'Dat tempo is een fata morgana.' Boei wil eerst de soms schrijnende leegstand van gebouwen aanpakken. Boon: 'We hebben in Nederland ongeveer 6,6 miljoen vierkante meter aan leegstaande kantoren. Met hergebruik heb je minder energie, grondstoffen en arbeid nodig, omdat die gebouwen er domweg al staan. En leegstand kost geld.' Boei pleit voor de oprichting van een verzekeringsfonds om stijgende kosten bij bestaande contracten te kunnen opvangen. 'We kunnen aannemers geen opdrachten geven met een open einde', zegt Pijnenborg. 'En Boei wil best een bepaald percentage bijdragen aan dat fonds om het risico op schommelingen in de kosten af te dekken. Ook de overheid kan de bouw met zo'n fonds stimuleren.'

regels

'We hebben te maken met een opeenstapeling van regels', zegt Pijnenborg. Zo moest Boei bij een project op last van milieuorganisaties het welzijn van vleermuizen garanderen. 'Het kostte ons 300.000 euro om in een watertoren een verblijf voor vleermuizen te realiseren, inclusief trappetjes. Ik vind het bezopen. Dit is echt Nederland, polderland.'

Boon beschrijft de bouwsector als een mammoettanker die niet gemakkelijk bochten maakt. Ook hij maakt zich sterk voor een deltaplan en een crisiswet. 'Het heeft vijf jaar geduurd voor we een bouwplan voor een kerk hadden voltooid. Sommige projecten hebben een aanloop van tien jaar. Bouwen duurt te lang in Nederland.' Boei wil in een voormalige kazerne in Grave tweehonderd mensen laten wonen, maar het bestemmingsplan dreigt vast te lopen. Boon: 'Een afspraak met één partij belemmert de voortgang al twee jaar. Welk belang weegt dan zwaarder? Zeker duizend monumenten kunnen de komende jaren worden verbouwd. De beperking ligt niet in de voorraad, maar in het tempo van de bouwprocessen.' Er is politieke moed voor nodig om de impasse te doorbreken, aldus Boon.

'Een gemeenteraad of een college van B en W moet nu bijvoorbeeld de urgentie voelen van de opvang van vluchtelingen. De regelgeving is vaak een hinderpaal. Het is een zegen dat we in een rechtsstaat leven en ons aan afspraken houden. Toch moet je soms buiten de lijntjes durven kleuren, anders schieten we ons doel voorbij. We houden elkaar gevangen in een vicieuze cirkel.' En dus reikt Boei minister De Jonge de hand. Pijnenborg: 'Bel ons, zou ik hem willen vragen.' Boon: 'De Jonge moet terugvallen op zijn expertise als minister van Volksgezondheid door voor de woningmarkt een cocktail aan vaccins te ontwikkelen. Kom als overheid met creatieve oplossingen. Alleen al 5 procent van de ongeveer 140.000 monumenten staat leeg. Hergebruik heeft zichtbaar effect.' <

Directeur Sylvia Pijnenborg van Boei in het trappenhuis van het opgeknapte Zuiderziekenhuis in Rotterdam, nu het Zuider Gymnasium.

De Rietveldkerk in Uithoorn, door Boei getransformeerd tot horecabestemming.

WEER NEDERLAND

DIANA WOEL

Zon en wolken

De paasdagen verliepen ronduit zonnig en aangenaam met temperaturen ruim boven normaal voor de tijd van het jaar. Door de invloed van een hogedrukgebied boven het zuiden van Scandinavië hebben we ook de komende tijd te maken met droog voorjaarsweer. Wel zal de zon iets minder uitbundig schijnen dan voorgaande dagen door de aanwezigheid van bewolking. Dinsdagochtend liggen er velden met hoge sluierwolken over het land maar op veel plekken komt de zon daar nog doorheen. Het westen en zuiden is het meest gevoelig voor deze wolkenvelden. De maximumtemperatuur komt uit op 15 graden op de Waddeneilanden, tot lokaal 20 graden in Brabant en Limburg. Er waait een matige oostenwind, op de Waddeneilanden is die soms vrij krachtig. Woensdag doet de temperatuur een klein stapje terug. Zo wordt het in het uiterste noorden een graad of 14 en in Brabant ongeveer 18 graden. Het blijft overal droog met een mix van wolkenvelden en zon. De dagen daarna staat er voorsnog geen grote weersverandering op het programma. Wederom is het droog voorjaarsweer waarbij de zon zich regelmatig laat zien. Pas in de loop van het weekend daalt de luchtdruk en neemt de neerslagkans wat toe. Aan de temperatuur verandert weinig.

EXTREMEN

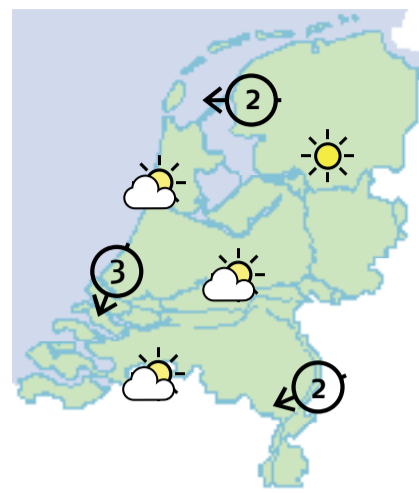
Table with 3 columns: Type (Warmst, Koudst, Natst), Value, and Year.

VORIG JAAR

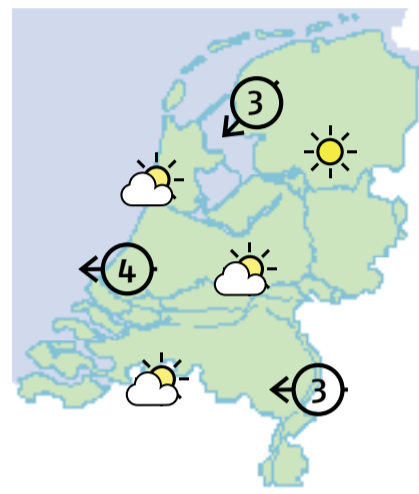
Table with 3 columns: Metric (Maximum, Minimum, Aantal mm), Value, and Unit.

VANOCHTEND

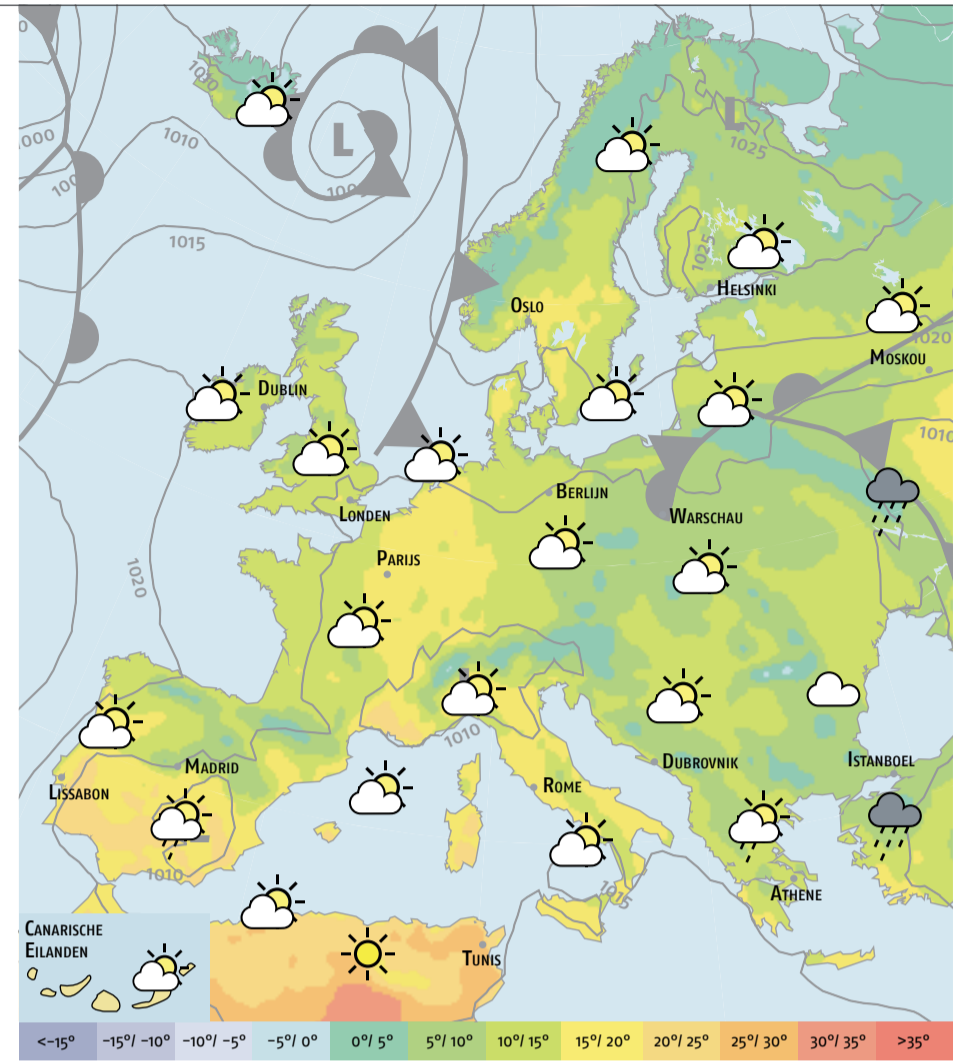

VANMIDDAG

- Weather icons and symbols: zonnig, opklaringen, bewolkt, buien, onweer, regen, sneeuwregen, sneeuwbuien, sneeuw, mist, wind in Bft, warmtefront, koufront, hogedrukgebied, lagedrukgebied, -1000- isobar.

EUROPA

Weather forecast table for various cities in the Netherlands, Europe, and the World, including today and tomorrow's weather and temperature.

Table with moon phases (VANDAAG, MORGEN) and tide information (HOOGWATER) for various locations.

6-day weather forecast table for Dinsdag through Zondag, showing icons, temperatures, and precipitation chances.

Table showing water levels (WATERHOOGTE) in cm for various locations today and tomorrow.

COLOFON

Uitgave van Nederlands Dagblad B.V. Berkenweg 11, 3818 LA Amersfoort. Postbus 2085, 3800 CB Amersfoort. Tel. 088 1 999 999, www.nd.nl. Nederlands Dagblad B.V. maakt deel uit van Nedag Uitgevers B.V. Directie: Rinder Sekeris. REDACTIEADRES: Postbus 2085, 3800 CB Amersfoort, tel. 088 1 999 999; e-mail: redactie@nd.nl. ABONNEMENTEN: tel. 088 1 999 999, ma. t/m vr. 8.30-12.00 uur. e-mail: service@nd.nl. ABONNEMENTSPRIJZEN: Digitaal en papier per maand € 40,90, per kwartaal € 120,75, per jaar € 468,00. Digitaal en zaterdag papier per maand € 30,06, per kwartaal € 86,22, per jaar € 322,30. Digitaal, vrijdag en zaterdag papier per maand € 33,28, per kwartaal € 98,80, per jaar € 383,76.

Zaterdag alleen papier per maand € 19,70, per kwartaal € 57,47, per jaar € 214,73. Digitaal per maand € 24,94, per kwartaal € 74,45, per jaar € 288,75. STUDENTENABONNEMENTEN, PRIJS PER MAAND: Digitaal en papier € 20,45, Digitaal en zaterdag papier € 14,45, Digitaal, vrijdag en zaterdag papier € 16,00, Digitaal € 11,88. ALGEMENE VOORWAARDEN: Prijzen zijn inclusief btw. Abonnementen kunnen op elk gewenst moment ingaan. Opzeggingen van een abonnement ontvangen wij bij voorkeur telefonisch. De opzegging moet een maand voor de nieuwe betaalperiode binnen zijn bij de afdeling abonneeservice. Het moment van opzeggen is de dag waarop de opzegging bij ons binnen is. Voor de volledige versie van de Algemene voorwaarden verwijzen wij u naar nd.nl/av en voor het gebruik van uw persoonsgegevens naar nd.nl/privacy. Op verzoek sturen wij u de algemene voorwaarden op papier toe. ADVERTENTIES: Tel. 088 1 999 999, ma. t/m vr. 8.30-16.30 uur; site: nd.nl/adverteren.

FAMILIEBERICHTEN via site: www.ndadvertenties.nl € 1,20 per mm, per kolom; via e-mail (opmaak ND): familiebericht@nd.nl. € 1,34 per mm, per kolom. TIPS via site: www.ndadvertenties.nl. ZAKELIJKE ADVERTENTIES via site: www.nd.nl/adverteren; via e-mail: advertentie@nd.nl. SLUITINGSTERMIJN familieberichten vóór 16.00 uur; tips één dag voor plaatsing vóór 12.00 uur; zakelijke advertenties reserveren vóór 09.00 uur, aanleveren vóór 11.00 uur. SLUITINGSTERMIJN MAANDAGEDITIE familieberichten via site en e-mail zaterdags tot 16.00 uur; tips vrijdags tot 12.00 uur; zakelijke advertenties vrijdags tot 12.00 uur. AUTEURSRECHTEN: Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van de inhoud van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Nederlands Dagblad B.V., c.q. de desbetreffende auteur. BANK: IBAN NL79 RABO 0329 6800 99 BIC-code RABONL2U Identificatienummer: NL44ZZZ090569430000. BEZORGMEDELING: Ga naar onze site nd.nl/bezorging. Mailen kan ook: service@nd.nl of SMS 222 naar 1008 (55 cent per bericht) wanneer u vandaag

geen krant hebt ontvangen. Wanneer u voor het eerst gebruik maakt van deze service, vermeld dan uw e-mailadres, postcode en huisnummer. Doordeweeks zijn wij telefonisch bereikbaar van 8.30 tot 12.00 uur. Op zaterdag van 8.30 tot 10.30 uur. ND IN Aangepaste Leesvorm: Het ND is in aangepaste leesvorm verkrijgbaar bij Stichting Aangepast Lezen, Den Haag, tel. 070 3381500. Klanten@aangepastlezen.nl. REDACTIE HOOFDREDACTIE: Sjikr Kuyper (hoofdredeacteur) Daniël Gillissen (adjunct-hoofdredeacteur) Hugo de Bruijne (adjunct-hoofdredeacteur) TEAM KRANT: Cees Dorland (chef), Jenneke van Garderen-Hoogland, Hugo de Bruijne (eindredactie), Roeland van Mourik, Harco Ploegman, Wisanne de Reus-van 't Zelfde (bureauredactie), Margreet Doornenbal, Aldien Kruijenga, Irene Laseur, Greet Veenstra (correctie), Judith Arendsen-Fokker, Egbert Bonte, Wilco Pot, Patrick Staal (vormgeving), Marco van den Berg, Peter Dees, Astrid van den Hoek, Michiel Huijge, Helga van Kooten, Maaike Legemaat, Jolanda Veldwijk (freelance) TEAM ONLINE-MARKETING: Daniël Gillissen, Johan Wondergerg (chefs),

Jasper den Boon, Harm Bosma, Niels van den Bovenkamp, Robin van Deutekom, Freek Houweling, Ely Kamphuis, Peter Knol (freelance) TEAM MAATSCHAPPIJ: Aaldert van Soest (chef), Jan van Benthem, Gerard Beverdam, Willem Bouwman, Hanke van den Broek, Auke van Eijdsen, Sanne van Grafhorst, Sjoerd Moussie, Annegina Randewijk, Eduard Sloot, Ruurd Ubels, Hans-Lukas Zuurman TEAM GELOOF: Dick Schinkelshoek (chef), Gerald Bruins, Marina de Haan, Bert Hagenaars, Wim Houtman (eindredacteur Zondag), Eline Kuyper, Iona de Lange, Hilbert Meijer, Rick Moeliker, Remco van Mulligen, Hendro Munsterman (freelance), Herman Veenhof, Jaco Wilschut TEAM LEVEN: Reiny de Fijter (chef), Aliene Boele, Sophia Geuze-Verboom, Piet de Jong, Maurice Hoogendoorn (eindredacteur Gulliver), Rimme Mastebroek, Petra Noordhuis, Hilbrand Rozema, Linda Stelma (eindredacteur Zaterdag, freelance), Eymeke Verhoeven-Lobbezoo TEAM OPINIE: Gerard ter Horst, Carin Slotboom-Meijers, Reina Wiskerke, André Zwartbol

Zijn uw gewrichten ook ouder geworden?

Of u nu klusjes in de tuin doet, naar de winkel loopt of simpelweg een potje jam opendraait: bij elke beweging gebruiken we onze spieren en gewrichten. Door veel gebruik, een leven lang, kunnen de gewrichten misschien wat hulp gebruiken. Movizin Complex is een voedings-supplement met ingrediënten, die de gewrichtsfunctie helpen ondersteunen.

Blijf vooral bewegen

Neemt u liever de lift dan de trap? De was opruimen, zich bukken of iets van de grond oppakken of gewoon een kopje koffie halen in de keuken? Misschien herkent u het gevoel uit verschillende alledaagse situaties? Naarmate we ouder worden, kan ons lichaam misschien extra verzorging gebruiken.

Alle gezonde gewrichten hebben baat bij activiteit, een gezond gewicht evenals een gezond voedingspatroon is ook van groot belang.

En niet alleen uw gewrichten maar ook uw botten en spieren zullen ervan profiteren. U kunt het beschouwen als een goede voorbereiding op het gezond ouder worden.

Vangt de schokken op

Kraakbeen is sponsvormig weefsel aan het eind van de botten dat bestemd is om de schokken tijdens bijvoorbeeld het lopen op te vangen. Het heeft geen bloedvaten.

Dus om het continu in stand te houden, krijgt het voedingsstoffen en bouwstenen via de vloeistof, die zich in het gewricht bevindt. Daarom is lichaamsbeweging belangrijk voor de gewrichtsfunctie en kunt u beter bewegen, dan stil blijven zitten.

Natuurlijke hulp voor soepele gewrichten

Naast lichamelijk actief te zijn, op gewicht blijven en gezond te eten kan het ook aan te beve-

len zijn om een voedings-supplement te gebruiken, dat ingrediënten bevat voor de gewrichten.

Movizin Complex van Wellvita is een zorgvuldig samengestelde formule bestaande uit hoogwaardige plantenextracten van gember, rozenbottel en boswellia, die elk de gewrichtsfunctie ondersteunen*. Daarnaast is er ook vitamine C toegevoegd ter ondersteuning van de aanmaak van collageen in de gewrichten, evenals vitamine D voor het behoud van sterke botten en spieren.

Ten slotte bevat het supplement het mineraal mangaan, dat bijdraagt tot de normale vorming van bindweefsel in de gewrichten. Probeer Movizin Complex en blijf ook als u ouder wordt lekker en soepel bewegen!

De ingrediënten in Movizin Complex

Movizin Complex is een voedings-supplement met een zorgvuldig samengestelde formule bestaande uit extracten van drie planten voor de gewrichten, evenals vitamine C en D en het mineraal mangaan.

GEMBER

Gember ondersteunt het immuunsysteem en kan zo helpen de gewrichtsfunctie te ondersteunen.*

ROZENBOTTEL

Rozenbottel is goed voor voor het behoud van soepele gewrichten.*

BOSWELLIA

Boswellia kan bijdragen aan de aanmaak van kraakbeen in de gewrichten.*

VITAMINE C

Vitamine C draagt bij tot de normale vorming van collageen, wat belangrijk is voor normaal functionerend kraakbeen.

VITAMINE D

Vitamine D draagt bij tot een normale werking van de spieren en de instandhouding van normale botten. De botten ontmoeten elkaar bij de gewrichten en is er een overgang van botweefsel naar kraakbeen aan de gewrichtsuit-einden. Daarom zijn normale botten ook belangrijk voor een normale gewrichtsfunctie.

MANGAAN

Mangaan draagt bij tot de normale vorming van bindweefsel. Bindweefsel en kraakbeen zijn opgebouwd uit dezelfde soort stoffen, dus goed functionerend bindweefsel is ook belangrijk voor het kraakbeenweefsel, dat in feite ook een vorm van bindweefsel is.

*Gezondheidsclaim in afwachting van Europese toelating

TEVREDEN GEBRUIKERS

-Daarom gebruiken wij Movizin Complex!

Stijn

10 jaar met Movizin Complex

- Ik ben pas 64 jaar en ik zoek wat ondersteuning bij de dagelijkse klusjes. Bewegen is voor mij een dagelijkse levensbehoefte.

- Stilst zitten is niks voor mij, dus toen mijn vrouw een advertentie in de krant las over dit kruidensupplement voor het behoud van soepele gewrichten, besloot ik om het uit te proberen.

- Ik ben inmiddels al meer dan 10 jaar een tevreden klant van Wellvita en in mijn vrije tijd doe ik graag aan klusjes in huis en tuin samen met mijn vrouw. Ook probeer ik me fit te houden door een paar keer per week te hardlopen. Movizin Complex is voor iedereen, die iets goeds voor zijn gewrichtsfunctie wilt doen!

Alli

Ik beveel het geregeld aan

- Ik gebruik de tabletten als hulp om mijn rug soepel te houden. Ik ben altijd met iets bezig, of in het huis binnen of lekker buiten in de tuin. Ik plant graag bloemen met mijn kleindochter.

- Sport en beweging is altijd iets waar we veel al hebben gedaan in onze familie, dus ik begon te wandelen in het bos vlak bij ons huis. Beweging en Movizin Complex is een goede gewoonte geworden waar ik mee door wil gaan.

- Mijn schoondochter had van Movizin Complex gehoord en aangezien ik altijd geïnteresseerd bent geweest in natuurlijke producten, heb ik de klantenservice van Wellvita gebeld en besteld. Met beweging en de gembertabletten heb ik mijn formule gevonden voor mijn gewrichten en een actief seniorleven.

Mona

Ik wil een actieve oma zijn

- Ik neem Movizin Complex voor mijn armen en schouders. Ik had vroeger mijn eigen buurtsuper, en ik hield echt van mijn eigen baas te zijn en het contact met de klanten. Nu leef ik een actief seniorleven mede dankzij de tabletten van Wellvita.

- Later kwamen mijn prachtige kleinkinderen in beeld. En ik wil graag met mijn kleinkinderen spelen, naar de speeltuin gaan of iets anders leuks samen kunnen doen.

- Ik ben met de tabletten met gember en rozenbottel begonnen na een tip van mijn zus. Als er iets is wat ik heb geleerd, is het dat ik mijn lichaam en mijn gezondheid niet het verwijderen, moet zijn: Vandaag let ik veel beter op mezelf en mijn lichaam. Ik ben zeer tevreden met de hulp van de tabletten.

Movizin Complex

Prijs vanaf € 17,50*

180 tabletten - 2 maanden verbruik

*Mogelijk om te kopen als losse bestelling of met herhaalgemak. De getoonde prijs is met herhaalgemak.

BEL: 020-26 23 600

Ma t/m Do 8:00-16:00 uur
Vrijdag 8:00-14:30 uur

WEB: wellvita.nl

KAG-nr. 4356-0122-0389

wellvita®
Hullenbergweg 278-308, 1101 BV Amsterdam

PUZZEL

WOORDZOEKER

S	T	E	E	N	E	I	K	N	D	R	E	B	B	A	T	G	
D	U	I	N	Z	A	N	D	I	I	E	L	E	K	A	E	N	
N	E	T	S	G	O	O	C	S	R	E	I	L	V	K	M	I	
T	M	D	N	A	N	H	N	L	O	P	R	O	S	K	H	L	
O	X	I	D	A	T	I	E	K	I	J	F	L	F	A	O	C	N
E	H	S	S	E	R	E	P	P	A	M	T	T	E	O	A	E	
G	I	U	N	K	S	K	G	M	A	N	N	W	N	R	R	E	
E	E	A	I	N	E	R	K	K	E	A	T	T	A	D	D	S	
V	R	S	E	S	E	L	E	I	J	L	D	I	E	C	R	H	O
E	V	P	O	M	W	N	K	A	W	N	I	J	P	L	E	E	K
N	A	I	N	E	G	I	J	T	S	U	N	E	K	K	E	W	K
O	N	D	E	R	A	A	N	R	O	Y	A	L	T	Y	N	L	

Alle onderstaande woorden zijn verstopt in deze woordzoeker. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen de oplossing.

AKELEI	DUINZAND	MISKELK	STEENEIK
AKKOORD	EENLING	ONDERAAN	STIJDEN
ATALANTA	HIERVAN	OOGSTEN	TABBERD
CONTINU	HUISWIJN	OXIDATIE	TOEGEVEN
DEMPING	KANTELEN	PENSEEL	VLIER
DICHTEN	KEELPIJN	REFREIN	VOLMAKEN
DIPSAUS	KWEKKEN	ROYALTY	WIJKKRANT
DRACHME	MERGPIJP	SOFTWARE	

RECEPT

TEKST EN BEELD VOEDINGSCENTRUM nd.nl/varia

Noedelsalade met omeletrolletjes

Lekker op de Aziatische toer aan het begin van de week. Ideaal om restjes groente op te maken.

- INGREDIËNTEN VOOR 2 PERSONEN**
- 150-200 gram volkoren noedels
  - 1 paprika (rood, oranje of geel)
  - ½ komkommer
  - 10 kerstomaatjes
  - 1 rode ui
  - 6 takjes koriander
  - 3 takjes munt
  - 1 handje ongezouten pinda's
  - 2 lente-uitjes
  - 2 eieren
  - 1 eetlepel zonnebloemolie
  - 2 eetlepels chilisaus
  - 1 eetlepel sesamololie
  - 1 limoen

BEREIDING

Bereid de noedels volgens de aanwijzingen op de verpakking en laat ze onder stromend water afkoelen en uitlekken. Was de paprika en snijd hem in blokjes. Was het stuk komkommer en snijd het in stukjes. Was de tomaatjes en halveer ze. Pel de ui en snijd hem in halve ringen. Was de koriander en de munt en snijd ze fijn. Hak de pinda's in stukjes. Was de lente-uitjes en snijd ze in smalle ringetjes. Breek de eieren in een kom en kluts ze met 2 eetlepels water.

Verhit de zonnebloemolie in een koekenpan en fruit de lente-uitjes een paar minuten zacht. Giet de eieren erover en laat ze op laag vuur stollen. Laat de omelet daarna afkoelen. Maak een dressing van de chilisaus, de sesamololie en het sap van de limoen. Doe de noedels, de groente, de kruiden en de pinda's in een grote kom en meng de dressing erdoorheen. Rol de omelet op en snijd hem in rolletjes. Versier de salade met de omeletrolletjes. <

FEUILLETON

SUDOKU

★★

5		7	9				1	4
			2	3	7	5		
4		2			7			
		5		8		6	2	
	7			2	6	9		3
6		3	7					
3	9			1		4		
					9	8		1
7		4	8	3				6

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

★★★

				1		3		2				4
				9								8
				2				7				1
				8	7			5				
5				4	3	1						
7			4	5								
2	7					9						8
				9						7		3
				5								6

OPLOSSING VORIGE CRYPTO-KRAKER

OPLOSSING WOORDZOEKER VAN ZATERDAG

OPLOSSING SUDOKU MEDIUM VAN ZATERDAG

3	5	4	6	2	1	7	8	9
9	6	7	8	4	3	2	1	5
2	8	1	5	7	9	6	3	4
1	7	5	3	6	8	9	4	2
6	4	3	9	1	2	5	7	8
8	9	2	4	5	7	3	6	1
4	1	9	2	3	6	8	5	7
5	2	6	7	8	4	1	9	3
7	3	8	1	9	5	4	2	6

© Sanders Puzzelboeken 19-04-22

OPLOSSING SUDOKU HEAVY VAN ZATERDAG

6	3	7	4	9	5	8	2	1
2	9	5	7	1	8	3	6	4
8	4	1	2	6	3	7	9	5
7	5	4	9	2	1	6	8	3
1	8	6	5	3	7	2	4	9
3	2	9	8	4	6	5	1	7
9	7	3	1	8	2	4	5	6
5	1	2	6	7	4	9	3	8
4	6	8	3	5	9	1	7	2

HET TEGENDEEL VAN VERDRIET

304. Ik ben degene die ervoor heeft gezorgd dat Ursula in deze inrichting is terechtgekomen. Ik ben de oorzaak dat ze probeerde zich van het leven te beroven. Maggie loog over hoe en waar ze Alex gevonden had. En ik wist dat ze loog. Ik heb het altijd geweten. Ik sla een hand voor mijn mond. Ursula lijkt het niet te merken, verloren als ze is in haar eigen ellende. 'Ursula, ik moet even iets regelen,' zeg ik werktuiglijk. 'Ik ben zo terug.' Ik pak het pennendoosje en sta trillend op, terwijl ik me afvraag waar ik naartoe moet. Ik moet deze zaal uit. Dit gebouw uit. Mijn eerste stappen bij Ursula vandaan zijn gelijkmatig en gecontroleerd. Maar al gauw voel ik een schorre kreet diep vanbinnen omhoog stuwen en ik versnel mijn pas als ik in de hal kom. Mijn ogen branden van de tranen die ik niet mag laten stromen totdat ik het ziekenhuis uit ben en uit het zicht van de patiënten en mijn collega's. Met moeite slik ik de schreeuw in die uit mijn diepste binnenste wil losbreken. Met trillende vingers steek ik mijn sleutel in de deur naar de lobby van het ziekenhuis. De deur zit op slot om te voorkomen dat de patiënten aan het ronddwalen gaan. In mijn haast wacht ik niet tot de deur achter me dichtgaat. Ik kan mijn mond nauwelijks gesloten houden als ik door de foyer loop. Een paar mensen in de wachtruimte kijken naar me, net als de verpleegster achter de balie. Ik doe alsof ik een hoestbui krijg waar ik even wat frisse lucht voor nodig heb.

Ik storm het gebouw uit in de vrieskoude middag en de tranen lopen meteen langs mijn wangen. Ik moet een plek vinden waar ik ze vrij kan laten stromen, want nu is er geen

houden meer aan. Het volle gewicht van wat Maggie heeft gedaan – wat ik haar heb laten doen – drukt loodzwaar op me, en brandt als een vuur. Ursula Novaks ellendige bestaan is door ons veroorzaakt. Wij hebben schuld aan de afgelopen zeven jaar van haar gekweld leven. Wij alleen. Ik ren naar de schuur in de tuin van het ziekenhuis, aan het einde van het grasveld. Die ligt naast de oprit en wordt deels aan het zicht onttrokken door nu kale bomen. In de lente en zomer verdwijnt de schuur in het groen. De gereedschappen binnen zijn mogelijk gevaarlijk, waardoor de schuur niet in de achtertuin staat waar de bewoners een deel van hun dag doorbrengen. Eerder die middag had ik de tuinman bladeren zien harken, dus ik reken erop dat de schuur niet op slot is. Het bevroren gras knispert onder mijn schoenen, terwijl ik half rennend naar de schuur loop. Ik ruk de deur open en duik naar binnen, in de richting van een borsthoge plank die vol staat met aardewerken potten die voor de winter zijn binnengehaald. Ik gooi het pennendoosje op de plank en laat de ingehouden snik los door mijn opeengeklemd tanden. Mijn

lichaam schokt van het huilen. Ursula Novak die de strop over haar hoofd doet, de stoel van onder zich vandaan schopt, en dan haar doodangst als ze probeert het leven uit zichzelf te wringen – die beelden gaan meedogenloos rond en rond in mijn hoofd. Het is mijn schuld dat Ursula probeerde zichzelf op te hangen en nu in de inrichting zit en wilde dat ze dood was. Mijn schuld. Ik had Maggie moeten dwingen me de waarheid te vertellen over de plek waar ze Alex gevonden had. Ik was de oudste, de verstandigste. Ik was degene die wist dat ze niet de volledige waarheid vertelde. God, help me, fluister ik. Het is een gebed en een bekentenis en een schreeuw om hulp tegelijk. Ik moet mezelf weer in bedwang krijgen en teruggaan naar het solarium. Ik kan Ursula niet zomaar achterlaten. Maar ik heb geen idee wat ik tegen haar moet zeggen als ik weer naar binnen ga. Ik moet met Maggie praten. Ik moet eindelijk de waarheid weten.

Door mijn innerlijke beroering merk ik de voetstappen achter me niet op. Pas als ik de stem hoor, besef ik dat ik niet alleen ben in de schuur. 'Juffrouw Bright, gaat het?' Ik draai me met een ruk om en verlies bijna mijn evenwicht. Conrad Reese steekt zijn hand uit om me overeind te houden. Er is maar één verklaring waarom hij hier in de schuur is en vraagt of het wel gaat. Hij had naar me zitten te kijken toen ik in het solarium met Ursula sprak. Hij had naar me gekeken, zoals ik naar hem kijk. Hij had gezien dat Ursula iets had gezegd wat me van streek bracht. Mij, de psychiater, degene die alles onder controle hoort te hebben.

WORDT VERVOLGD

REDACTIE ND nd.nl/sport BEELD AFP / THOMAS SAMSON

Van Baarle glorieus winnaar

Dylan van Baarle heeft Parijs-Roubaix gewonnen, de wielersklassieker over de Noord-Franse kasseien. De Nederlander van de Britse ploeg Ineos Grenadiers was de beste aan het einde van een bijzonder spectaculaire editie. Van Baarle (29) bekroonde op de wielersbaan van Roubaix een solo van een kleine 20 kilometer, ingezet op de laatste zware kasseistrook. Op anderhalve minuut finishte de Belg Wout van Aert als tweede. Van Baarle is de eerste Nederlandse winnaar sinds Niki Terpstra, die in 2014 op de piste van Roubaix zegevierde. Van Baarle werd eerder dit jaar tweede in de Ronde van Vlaanderen. <

KERKNIEUWS

■ **PROTESTANTSE KERK** intrede zondag 24 april
AMSTELVEEN-BUITENVELDERT (HERVORMDE WIJKGEMEENTE) | proponent E.C. de Waard uit Driezum.
EMST (HERVORMD) | proponent A.M. van Mourik uit Driebruggen.
GIESSEN (HERVORMD) | C. Hoek uit Bedum-Onderdendam (hervormd).
SINT JOHANNESGA-DELSTRAHUIZEN | proponent E.M. Hadnagy uit Kampen.

afscheid zondag 24 april
BENSCHOP | C. Bos wegens emeritaat.
BARENDRECHT (CARNISSE-HAVEN) | W.G. de Wit wegens vertrek naar IJsselstein (Ontmoetingskerk).
HUIZEN (WIJKGEMEENTE OOSTERLICHT) | R. Abma wegens vertrek naar Oegstgeest.
HELLOUW (HERVORMD) | A.J. Hage-

doorn wegens vertrek naar Zegveld (hervormd).

■ **GEREF. GEMEENTEN BEROEPEN** te Nieuwerkerk (Zld): J. de Kok te Westkapelle.
BEDANKT voor Drachten: M. Blok te Scherpenisse.

■ **CHR. Geref. KERKEN** intrede zondag 24 april
NOORDSCHESCHUT | A.A.L. Aalderink uit Zwaagwesteinde.

■ **HERSTELD HERV. KERK BEROEPEN** te Lunteren (wijk Noord): A. Kos te Middelharnis-Sommelsdijk.

■ **GEREF. GEM. IN NEDERLAND BEROEPEN** te Otterville (Ontario, Canada): O.M. van der Tang te Alblasterdam.

ANP

PSV viert bekerwinst in Philips-stadion

► EINDHOVEN

PSV heeft de winst van de KNVB-beker zondagavond met enkele duidende supporters gevierd in het eigen Philips-stadion. Rond 23.30 uur betraden de spelers het veld in Eindhoven en toonden zij de beker aan de toegestroomde aanhang. PSV

won voor de tiende keer in de clubhistorie de KNVB-beker, door Ajax in de finale in De Kuip in Rotterdam met 2-1 te verslaan. De ploeg van de vertrekkende trainer Roger Schmidt pakte begin dit seizoen ook al de Johan Crujff Schaal. <

18-4-1948 OPNIEUW IN BEELD

ENNE KOOPS HISTORIEK.NET nd.nl/varia BEELD ANEFO / NATIONAAL ARCHIEF

Kinderinzet bij voorbereiding bloemencorso

Een groep kinderen poseert voor een foto met een fraai bloemstuk.

Een flinke groep kinderen poseert hier, ergens in de Zuid-Hollandse Bollenstreek, omdat ze bezig zijn met prachtige bloemmozaïeken voor het aanstaande bloemencorso. Het was de tweede keer dat dit feestje in de regio georganiseerd werd. In 1947 was het amarylliskweker Willem Warmenhoven uit Hillegom, die met een omgebouwde vrachtauto – met een grote walvis erop – het bloemencorso in de Bollenstreek introduceerde. Met name in de jaren vijftig groeide de belangstelling voor het corso snel. De kinderen op de foto zijn al een eind op weg om het mozaïek af te krijgen. Maar een flinke klus is het wel. Gezien de samenstelling van de groep zetten zowel jongens als meisjes zich in om er iets moois van te maken. Het is de bedoeling dat het bloemenkunstwerk van deze kinderen ingezet wordt op de route tussen Bennebroek, Lisse, Sassenheim en Hillegom in de Bollenstreek, tijdens het aanstaande bloemencorso. Het bloemencorso in de Bollenstreek geldt als het grootste lentefeest van Nederland, met jaarlijks rond de één miljoen bezoekers en deelnemers. De apotheose van dit feest, waarbij een route van 42 kilometer wordt afgelegd van Noordwijk naar Haarlem, is corsozaterdag. Dan rijden traditiegetrouw tal van bonte en bloemrijke praalwagens het kilometerslange traject. Dit jaar vindt deze corsotocht plaats op zaterdag 23 april.

TV OPTIE

NPO 3 ► VPRO, 20.25-21.02 UUR

Dwars door de Lage Landen

Arnout, Ruben en Philippe steken de grens met Nederland over en komen aan in Limburg. Ze beklimmen de Sint-Pietersberg en gaan naar het officiële eindpunt van het Pieterpad. Dit pad zullen ze vijfhonderd kilometer lang volgen tot in het uiterste noorden van Nederland. Arnout verkent het Fort Sint Pieter en ontdekt een labyrint van ondergrondse tunnels. De drie vrienden trekken via Sittard naar het kleine Montfort en ontmoeten Mientje. Zij herinnert zich als de dag van gisteren hoe een zwaar bombardement aan het einde van de Tweede Wereldoorlog haar leven voorgoed veranderde.

NPO 2 ► EO, 17.07-18.00 UUR

Natuur op 2: Cheetah Family & Me

De cheeta is het snelste landroofdier op aarde, maar in deze documentaire laat natuurfilmer Gordon Buchanan een kwetsbaardere kant zien van deze ontzagwekkende katachtige. Zijn aanpak is uniek te noemen: hij volgt de Zuid-Afrikaanse cheetafamilies te voet. Van dichtbij ziet hij de emotionele, zinderende strijd die ze moeten leveren om zowel natuurlijke als door de mens veroorzaakte gevaren in de spectaculaire Kalahari te bezweren.

NPO 3 ► BNNVARA, 22.26-23.21 UUR

Reizen Waes

Waar kom je in Spanje terecht als je de toeristische trekpleisters links laat liggen? In het westen, ook wel de achterkant van het land genoemd, ontdekt Tom Waes een Spanje waar de meesten van ons nauwelijks iets van weten: een leeggelopen en wat achtergestelde streek met nog ongewone gebruiken. In het Galicische plaatsje Muxía waagt hij zijn leven door samen met plaatselijke vissers in de branding langs de woeste rotskust op zoek te gaan naar eendenmosselen. En in het dorpje Piornal in Extremadura bekogelen ze tijdens de jaarlijkse processie een vreemd uitgedoste figuur met duizenden rapen. Waarom?

NPO 3 ► BNNVARA, 20.25-21.02 UUR

Je Zal Het Maar Hebben

Anne (22) is geboren met het Vateren Klippel-Feil syndroom. Daardoor is haar rechterarm korter dan haar linkerarm, mist ze een duim, zijn haar nekwevels aan elkaar vastgegroeid en staat haar hoofd scheef. Deze vergroeiingen veroorzaken scoliose, waardoor ze klein van stuk is. Anne heeft door al deze aandoeningen altijd pijn.

TV VOORAF

TENKO WARMELS nd.nl/media BEELD NTR

De volgende crisis

Het lijkt alsof we er nooit meer vanaf komen: crisis. Oorlog, geld, klimaat en ga zo maar door. In *De Kennis van Nu* wordt gezocht naar een interdisciplinaire aanpak van crisismanagement.

Nu we eindelijk omhoog krabbelen uit de coronacrisis, mogen we ons weer lekker gaan voorbereiden op de volgende crisis. Althans, dat denkt Thijs Kuiken, professor in comparatieve pathologie: 'We hebben nu te maken met de grootste vogelgriepuitbraak in Europa die we ooit gehad hebben. Dat zeiden we vorig jaar ook al. Maar deze is nog groter.' Het Nederlandse pluimvee is enorm gevoelig voor vogelgriepuitbraken. De kans dat deze ziekte op mensen overslaat, wordt ook steeds groter.

In een meer dan ooit verbonden en onvoorspelbare wereld wordt crisismanagement met de dag relevanter. We hobbelen van financiële crisis naar gezondheidscrisis en dan meteen een oorlog in. En met toenemende klimaatverandering kan het zomaar zijn, dat crisis de orde van de dag wordt. Hoe kunnen we leren van momenten van crisis? In *De Kennis van Nu* delen wetenschappers van verschillende disciplines hun ideeën. Historici krijgen bijvoorbeeld veel aandacht in *De Kennis van Nu*, waar zij dat niet kregen in de coronacrisis. Zij pleiten voor een interdisciplinaire aanpak van crises. Historici leggen de nadruk op een sociaal perspectief. De mensheid heeft al met zoveel schokken

moeten omgaan, dat uit de geschiedenis best wel wat lessen te trekken zijn. Grote crises, zoals de Zwarte Dood en de Tweede Wereldoorlog, hebben enorme maatschappelijke effecten. Een wonderoplossing, zoals een vaccin, is dus niet per se een gouden oplossing, aldus Beatrice de Graaf (foto), hoogleraar in de geschiedenis van internationale betrekkingen. 'Zo'n vaccin wordt alleen geaccepteerd bij de gratie van vertrouwen en legitimiteit van instanties die dat vaccin uitdelen.' In *De Kennis van Nu* wordt in een korte tijd een heel breed beeld gegeven van crisismanagement en voornamelijk de potentie voor de integratie van geschiedkunde. Er wordt op drie crises licht geschreven: de coronacrisis, de Oekraïneoorlog en de vogelgriep Pandemie. Maar toch voelt het niet te vol. De crises worden naast elkaar gelegd, waardoor het opeens best duidelijk is, dat ze toch veel gemeen hebben.

Dr. Kuiken wordt door de Tweede Kamer uitgenodigd een advies uit te brengen over de vogelgriep. Hij gebruikt hierbij historische argumenten. De huidige uitbraak van de vogelgriep legt hij uit met de ontwikkeling van de pluimveeindustrie in Nederland. Zijn advies is dan ook duidelijk: minder pluimvee. Het gesprek brengt hem niet wat hij hoopt. 'Ik was teleurgesteld in de vragen die gesteld werden. Die waren te beperkt op de huidige situatie, en namen niet het brede perspectief.'

►► De Kennis van Nu, NTR, NPO 2, 22.35-23.20 uur.

NPO 1

- 07.00 NOS Journaal 07.10 Goedemorgen Nederland 07.30 NOS Journaal 07.35 Goedemorgen Nederland 08.00 NOS Journaal 08.10 Goedemorgen Nederland 08.30 NOS Journaal 08.35 Goedemorgen Nederland 09.00 NOS Journaal 09.10 Goedemorgen Nederland 09.30 NOS Journaal 09.35 Goedemorgen Nederland 10.00 NOS Journaal 10.15 Nederland in Beweging 10.30 MAX Geheugentrainer 10.45 NOS Journaal 11.00 NOS Journaal 11.15 Tijd voor MAX 12.00 NOS Journaal 12.19 Ongehoord Nieuws 13.00 NOS Journaal 13.15 Invictus Games 13.37 Kook mee met MAX 14.00 NOS Journaal 14.15 Gewond maar niet verslagen 15.00 NOS Journaal 15.28 Opt 16.26 De Avondshow met Arjen Lubach 16.56 Souteria 17.00 NOS Journaal 17.10 Tijd voor MAX 17.56 Politieke Partijen

- 18.00 NOS Journaal
- 18.15 EenVandaag
- 18.48 NOS Sportjournaal
- 19.05 Khalid & Sophie
- 20.00 NOS Journaal
- 20.36 Opsporing Verzocht
- 21.23 De Rijdende Rechter
- 22.07 De Avondshow met Arjen Lubach
- 22.36 Op1
- 23.35 NOS Journaal
- 23.49 Invictus Games

►► kijk voor het complete programmaoverzicht op www.nos.nl of op Teletekst pagina 200

NPO 2

- 07.30 NOS Journaal met Gebarentaal 07.37 NOS Journaal 07.41 NOS Journaal 07.45 NOS Journaal 07.49 NOS Journaal 08.00 NOS Journaal met Gebarentaal 08.12 NOS Journaal 08.30 NOS Journaal met Gebarentaal 08.37 NOS Journaal 08.41 NOS Journaal 08.45 NOS Journaal 09.00 NOS Journaal met Gebarentaal 09.14 Nederland in beweging 09.53 Meldpunt 10.25 Nieuwsuur 11.00 NOS Journaal 11.16 Expeditie Nederland 11.46 Noord-Zuid-Oost-West 12.00 Kook mee met MAX 12.20 BinnensteBuiten 12.57 Politieke Partijen 13.00 NOS Journaal 13.20 Radar 14.10 Hitlers kindsoldaten 15.10 Het familiediner 16.00 NOS Journaal 16.08 Oppassen!!! 16.33 Per seconde wijzer 17.00 NOS Journaal 17.07 Cheetah Family and Me

- 18.00 NOS Journaal
- 18.14 NOS Journaal Regio
- 18.31 Expeditie Nederland
- 19.09 BinnensteBuiten
- 19.51 Per seconde wijzer
- 20.26 Dwars door de Lage Landen
- 21.14 Nu te Zien!
- 21.30 Nieuwsuur
- 22.10 Invictus Games
- 22.34 De Kennis van Nu special
- 23.18 2Doc Kort: Henk
- 23.50 Het ramadangevoel

NPO 3

- 10.36 No-No 10.44 Pingu 10.49 Nijntjes avonturen groot en klein 10.56 Timmy Time 11.01 Timmy Time 11.06 Kiwi & Strit 11.11 Bo Bear 11.17 Sesamstraat 10 voor... 11.27 Sarah & Duck 11.34 Ella, Oscar & Hoo 11.44 Peppa Pig 11.49 Peppa Pig 11.55 Charlie and Lola 12.06 Sesamstraat 12.22 Zin in Zappelin 12.25 Zin in Zappelin 12.28 Olivia 12.38 Zin in Zappelin 12.41 KRO Kindertijd 12.49 Zin in Zappelin 12.52 Bollie & Billie 13.04 Zin in Zappelin 13.07 Les Schtroumpfs 13.18 Zin in Zappelin 13.22 Shaun het schaap 13.29 Masha en de beer 13.38 Mighty Mike 13.45 Waffie, de wonderhond 13.56 Wickie De Viking 14.09 Het betoverde dorp van Pinokkio 14.21 Moominvalley 14.43 Lassie 15.06 Bernard 15.10 Grizzly & the Lemmings 15.17 De Zoo 15.28 Bad nature 15.34 Kosmoo 15.57 ZombiLars 16.12 Peperbollen 16.41 Deadly 60 17.09 Willem Wever 17.37 Checkpoint

- 18.03 SpangaS: De Campus
- 18.17 Freeks wilde wereld
- 18.28 Enkeltje Nederland
- 18.44 Het Klokhuis
- 19.00 NOS Jeugdjournaal
- 19.25 First Dates (NL)
- 20.25 Je zal het maar hebben
- 21.01 Puberruil
- 21.36 Happy Trending
- 22.22 Reizen Waes
- 23.15 Khalid & Sophie

EEN

- 10.00 Radio 2 op één 12.00 Lentebeelden 12.20 Dagelijkse Kost 12.35 Blokken 13.00 Het journaal 13.25 Het Weer 13.30 Iedereen beroemd 13.55 Thuis 14.20 Clips 14.30 Dieren in nesten 14.50 Dwars door de Lage Landen 15.35 Keeping Faith 16.30 Animal rescue school 17.15 Flikken
- 18.06 Het journaal 18.08 Het Weer 18.15 Dagelijkse Kost 18.30 Blokken 19.00 Het journaal 19.40 Iedereen beroemd 20.05 Het Weer 20.10 Thuis 20.40 Junior op zoek naar de liefde 21.30 De dag van vandaag 22.15 Laat journaal 22.42 Het Weer 22.45 De Ridder 23.35 Thuis

ARD

- 09.00 Tagesschau 09.05 Live nach Neun 09.55 Meister des Alltags 10.25 Das Familien-Kochduell 11.15 Wer weiß denn sowas? 12.00 Tagesschau 12.15 ARD-Buffer 13.00 ARD-Mittagsmagazin 14.00 Tagesschau 14.10 Rode Rozen 15.00 Tagesschau 15.10 Sturm der Liebe 16.00 Tagesschau 16.10 Verrückt nach Meer 17.00 Tagesschau 17.15 Brisant 18.00 Wer weiß denn sowas? 18.50 WaPo Berlin 19.45 Sportschau vor acht 19.50 Wetter vor acht 19.55 Wirtschaft vor acht 20.00 Tagesschau 20.15 Sportschau 23.00 Tagesthemen extra 23.15 ECHTES Leben 23.45 Der Athen-Krimi: Trojanische Pferde

BBC 1

- 11.00 Scam Interceptors 11.45 Close Calls: On Camera 12.15 Homes Under the Hammer 13.15 Bargain Hunt 14.00 BBC News at One; Weather 14.30 BBC Regional News and Weather 14.45 Five Bedrooms 15.30 Virtually Home 16.00 Escape to the Country 16.45 Antiques Road Trip 17.30 The Bidding Room
- 18.15 Pointless 19.00 BBC News at Six; Weather 19.30 BBC Regional News and Weather 19.55 Party Election Broadcast 20.00 The Invictus Games 20.30 EastEnders 21.00 MasterChef UK 22.00 Freeze the Fear with Wim Hof 23.00 BBC News at Ten 23.30 BBC Regional News and Weather 23.35 Weather

BBC 2

- 07.00 Gardeners' World 08.00 Landward 08.30 Beechgrove 09.00 Earth's great rivers 10.00 BBC News 11.00 Live Snooker: The World Championships 13.15 Politics Live 14.00 Live Snooker: The World Championships
- 19.00 Richard Osman's House of Games 19.30 Lightning 20.00 Great Continental Railway Journeys 21.00 Yorkshire Midwives on Call 22.00 Life After Life 22.50 The Archeologists 22.55 The Archeologists 23.00 QI 23.30 News-night

HET KLOKHUIS Dilano vertelt aan Janouk hoe het is om een pinda-allergie te hebben. NPO 3, 18.45 uur

NGC

- 06.00 Scrapyard Supercar 07.00 Scrapyard Supercar 08.00 Air Crash Investigation 09.00 Air Crash Investigation 10.00 Primal Survivor 11.00 Primal Survivor 12.00 Car S.O.S. 13.00 Car S.O.S. 14.00 Air Crash Investigation 15.00 Air Crash Investigation 16.00 Air Crash Investigation 17.00 Alaska State Troopers
- 18.00 Alaska State Troopers 19.00 Airport Security: Rome 20.00 The Incredible Dr. Pol 21.00 Buried Secrets of WWII 22.00 Apocalypse: Hitler Takes On The West 23.00 Dictators

NPO 3 ► KRO-NCRV, 21.02-21.38 UUR

Puberruil

Youtuber Doran ruilt met vogelaar Tijmen. De 18-jarige Tijmen woont de helft van de tijd bij zijn vader in Berg en Dal. Tijmen is al vanaf zijn jeugd met vogels bezig. Hij heeft het niet van een vreemde. Zijn vader Frank is vogelaar. Voor zijn studie doet hij onderzoek naar natuur en milieu. Doran is zeventien en woont samen met zijn ouders in Malden. Hij maakt video's voor zijn YouTube-kanaal over zijn crossmotor en snelle auto's.

RTL 4

06.20 Kortingsbrigade.nl 06.30 RTL Nieuws
09.10 RTL Boulevard 10.00 Koffietijd 11.10
Goede Tijden, Slechte Tijden 11.40 The Bold
And The Beautiful 12.05 Eigen Huis & Tuin:
Lekker Leven 13.05 Jinek 14.50 Ik Weet Er
Alles Van! 15.30 Uitstel Van Executie 17.00
Eigen Huis & Tuin: Lekker Leven
18.00 RTL Nieuws 18.15 Editie NL 18.30
RTL Weer 18.35 RTL Boulevard 19.30 RTL
Nieuws 19.55 RTL Weer 20.00 Goede
Tijden, Slechte Tijden 20.30 Married
At First Sight 22.00 Jinek 23.35 RTL
Nieuws 23.50 RTL Weer 23.55 Jinek

RTL 5

06.00 Mediashop 07.30 Online Gespot
08.00 Tommy Teleshopping 10.00 Medias-
shop 10.35 Tommy Teleshopping 11.00 Medi-
ashop 14.20 Tommy Teleshopping 17.00 112
Vandaag 17.30 Horrorburen
18.30 US Kitchen Nightmares 19.30 US
Kitchen Nightmares 20.30 Kees Van Der
Spek: Oplichters Aangepakt 21.30 112
Vandaag 21.55 Spoeid Londen 22.55
Ambulance Australia 23.55 Horrorburen

2DOC KORT: HENK Henk Shakison is de conciërge van de Amsterdamse Rietveld Academie. NPO 2, 23.19 UUR

FAMILY7

06.00 Another life 06.30 Bijbelse karakters
07.00 Auto-B-Good 07.13 Bijbelcheck 07.30
Joseph Prince Ministries 08.00 Joyce Meyer
08.30 Homecoming 09.00 7th Street Theater
09.30 Bijbelse karakters 10.00 No wonder
they call Him the Savior 11.30 The 700 Club
12.00 7th Street Theater 12.30 Levensecht
13.00 Bijbelse karakters 13.30 Another Life
13.55 Chip Ingram 14.30 The 700 Club 15.00
Joseph Prince Ministries 15.30 No wonder
they call Him the Savior 17.00 Bijbelse karak-
ters 17.30 Auto-B-Good 17.43 Bijbelcheck
18.00 Jezus en burn-out 18.30 To-
day with God 19.00 7th Street Thea-
ter 19.30 Welkom in de strijd 20.00
Transparant 20.30 Uitgelicht! 21.00 TV
4 Dads 21.30 Why Israel Matters 22.00
Joyce Meyer 22.30 Jezus en burn-out
23.00 Uitgelicht! 23.30 In Tourn

SBS 6

06.00 Hart van Nederland 06.30 Hart van
Nederland – Ochttend Editie 09.55 Hlf8 11.00
De Grote Huisverbouwing 12.05 Lang leve de
liefde NL 12.40 50/50 13.10 Chateau Bijstand
14.15 Vandaag Inside 15.05 Huizen onder de
Hamer 16.15 A New Life in the Sun 17.15 Hart
van Nederland – Vroege Editie 17.25 Escape
to the Country
18.25 50/50 19.00 Lang leve de liefde
NL 19.35 Hlf8 20.30 10 voor Taal 21.40
Vandaag Inside 22.40 Hart van Neder-
land – Late Editie 23.05 Shownieuws
– Late Editie 23.50 Weer.nl

RTL 7

06.00 Mediashop 09.30 VisTv 10.00 VisTv
10.30 Politie In Actie 11.00 Politie In Actie
11.30 Idioten Op De Weg 12.00 Idioten Op De
Weg 12.30 Idioten Op De Weg 13.00 Idioten
Op De Weg 13.30 Flodder 14.00 Flodder
14.30 Pawn Stars 15.00 Pawn Stars 15.30
Pawn Stars 16.30 Storage Wars 17.00 Storage
Wars 17.30 Storage Wars 17.55 Pawn Stars
18.00 Pawn Stars 18.30 Pawn Stars
19.30 Pawn Stars 20.30 Angel Has Fal-
len 23.00 End of a Gun

DE NACHTZOEEN Econoom Paul Schenderling besloot zijn tijd drastisch anders in te richten. NPO 2, 00.23 UUR

GROOT NIEUWS RADIO

00.00 De Nacht 05.30 Op Weg Met De Bijbel
06.00 De Nieuwe Morgen 09.00 Blessings
10.00 Bij Jorieke 12.00 Laurens' Lunchroom
14.00 Backstage 16.00 De Dag Van Vandaag
19.00 Wens 20.00 Muziekavond 22.00
Op Weg Met De Bijbel 22.30 Muziek-
avond

CANVAS

09.00 Lentebeelden 10.00 Ketnet Junior
19.05 Wereldrecord 20.00 Terzake
20.35 De afspraak 21.20 Apocalypse:
Hitler Takes On The West 22.15 De ideale
wereld 22.55 Een porseleinen huwelijk
23.45 Canvaslus

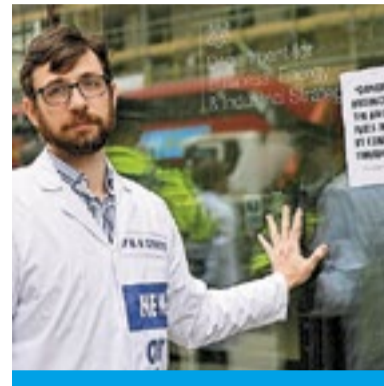
VIRAL

SUZANNA DE VRIES nd.nl/media BEELD AFP / TOLGA AKMEN

Klimaatcrisis 'is geen grap'

Wat trekt de aandacht op sociale media? Vandaag: een groep mensen van actiegroep Extinction Rebellion protesteert en wil aandacht vragen voor de klimaatcrisis. Video's van de protestactie hebben miljoenen weergaven en duizenden reacties gekregen op verschillende socialemediakanalen.

Vorige week gingen verschillende filmpjes viraal van een wetenschapper met een witte jas met het logo van klimaativistengroep Extinction Rebellion (XR). De man wil dringend aandacht vragen voor de klimaatcrisis. 'We gaan richting een grote ramp', zegt hij. De man staat in een witte laboratoriumjas voor het gebouw van het departement Business, Energy and Industrial Strategy in Londen. Er staat een grote groep mensen achter hem en er zijn spandoeken opgehangen rond het gebouw. 'Dit is geen grap, we liegen niet en we overdrijven niet', zegt de man met een trillende stem. In de reacties onder het filmpje wordt de vergelij-

king getrokken met de onlangs verschenen film *Don't Look Up*. In deze film waarschuwen twee wetenschappers voor een meteoriet die binnen een paar maanden de aarde compleet zal verwoesten. Niemand neemt de waarschuwing serieus, tot grote frustratie van de wetenschappers. Omdat zowel burgers als overheid zich er niets van aantrekken, wordt er geen actie ondernomen om de meteoriet tegen te houden. Met alle gevolgen van dien. Iemand anders reageert daar weer op

dat *Don't Look Up* juist is gebaseerd op de klimaatcrisis en dat de film laat zien wat er gebeurt in de wereld, en dat het dus niet andersom is. De man in het filmpje heeft zijn hand vastgelijmd aan het gebouw als vorm van protest. 'We hebben al heel veel geprobeerd, maar niemand wil luisteren. Ik weet niet wat ik anders nog moet doen om mensen te laten inzien wat er gebeurt', vertelt hij met zijn hand vastgelijmd aan het raam. Op de achtergrond zijn meerdere mensen te zien die ook hun handen vastlijmen aan het gebouw. Het filmpje is miljoenen keren bekeken en duizenden keren gedeeld. De actiegroep plaatste het filmpje van de man met de vastgelijmde hand ook op hun eigen Twitter-kanaal. 'Scientists are now glueing themselves to government departments to call for an end to all new oil and gas. Releasing reports is no longer enough. We must take actions they can not ignore. The science is clear. The crisis is here. Will you stand by or step up?', wordt erbij geschreven. <

OM DE HOEK

REDACTIE ND nd.nl/varia BEELD WIKIPEDIA

■ **SCOOTERRIJDER IN ROLDE GAAT ERVANDOOR NA ONGELUK** Op de Asserstraat in Rolde is maandag aan het begin van de middag een wielrenner aangereiden door een scooterrijder, waarna de bestuurder van de scooter is doorgereden. Dat meldt RTV Drenthe. Het slachtoffer wist een signalement van de scooterrijder af te geven. Dit signalement is inmiddels in handen van de politie. De wielrenner raakte gewond door de botsing en moest mee naar het ziekenhuis.

■ **SLAGBOMEN BIJ BRUG IN AMSTERDAM UUR LANG DICHT** Een probleem met de Willemsbrug, bij het Haarlemmerplein, zorgde dinsdag voor files in Amsterdam. Een fietser liet rond 15.50 uur aan NH Nieuws weten dat de slagbomen niet meer open wilden. Uiteindelijk zijn fietsers en voetgangers onder de slagbomen door gelopen. Auto's en bussen stonden nog wel een tijdje stil. Om 16.40 uur liet het vervoersbedrijf GVB weten dat de bussen weer konden gaan rijden. Daarmee duurde het al met al ongeveer een uur.

■ **STUDENTENPROTEST TEGEN BOUWPROJECT MIDDELBURG** Middelburgse studenten protesteerden tegen de bouw van flats en woningen op de hoek van de Zuidsingel en de Korte Noordstraat. Volgens de studenten is dit een van de weinige groene plekken in het centrum waar mensen van de buitenlucht kunnen genieten. De studenten vinden dat het bouwen van luxe woningen op deze plek niet de oplossing is voor het woningtekort in de stad, zeggen ze tegen Omroep Zeeland.

■ **RACEFIETSEN VANAF ALLE PROVINCIEHUIZEN IN NEDERLAND** David Eerdmans gaat vanaf alle Nederlandse provinciehuizen naar het Utrechtse provinciehuis racefietsen. Dinsdag begint hij met een tocht die start bij het Gelderse provinciehuis in Arnhem. 'Het leek me wel een leuk idee', aldus Eerdmans tegen Radio M Utrecht. Dat alle tochten eindigen bij het Utrechtse provinciehuis aan de Archimedeslaan is geen toeval: de Utrechter werkt daar namelijk als ambtenaar. 'Ik vind provinciehuizen mooie gebouwen', voegt hij als extra motivatie toe.

Utrechter David Eerdmans gaat vanaf alle Nederlandse provinciehuizen naar het Utrechtse provinciehuis racefietsen.

NL

ANP

3000 keer musical Soldaat van Oranje

► **KATWIJK**
De langlopende musical *Soldaat van Oranje* is volgende week toe aan een nieuwe mijlpaal. Op 30 april wordt de 3000e voorstelling gespeeld, hebben de makers maandag aangekondigd. Het is die zaterdag ook precies 11,5 jaar geleden dat de musical in première ging. Sindsdien zagen al meer dan 3,2 miljoen bezoekers de voorstelling. Producent Fred Boot noemt het 'intens mooi' dat er 'na zo'n bewogen periode' weer een bijzonder moment kan worden beleefd. 'Zo houden we samen een belangrijk deel van onze geschiedenis in leven', zegt hij. *Soldaat van Oranje* is zeker nog tot en met augustus te zien in de TheaterHangaar op vliegveld Valkenburg in Katwijk. <

NL

ANP

Ook in juli Dagboek van een Herdershond

► **MAASTRICHT**
De nieuwe musical *Dagboek van een Herdershond* is met een paar weken verlengd. De productie van Albert Verlinde en Toneelgroep Maastricht is nu 'wegens grote belangstelling' tot en met 17 juli in het MECC Maastricht te zien. De musical zou eigenlijk alleen in mei en juni te zien zijn. *Dagboek van een Herdershond* is gebaseerd op de gelijknamige tv-serie uit de jaren zeventig. Het verhaal gaat over kapelaan Erik Odekerke die in 1914 toetreedt tot een gelovige gemeenschap in Geleen, een klein Limburgs landbouwdorp dat geregeerd wordt door de notaris, de herenboer en de pastoor. <

LIMERICK

KEES VAN EGMOND, BLEISWIJK

PAASVUREN

'Kijk, wat je' zei iemand in Joppe,
'ook vindt hiervan, doorgaan of
stoppen,
gepast/ongepast,
één ding staat wel vast:
waar rook is is vuur blijkt te kloppen.'

Limerick bijdragen? achterop@nd.nl

korten klein

ROELAND VAN MOURIK nd.nl/varia BEELD ANP / ROB ENGELAAR

Vervelend rupsje in bomen moet zo snel mogelijk dood

Een vervelend soort
rupsje, de zogenaam-
de eikenprocessie-
rups, mag niet in bo-
men terechtkomen.
Daarom wordt er-
voor gezorgd dat het
diertje doodgaat.

Niemand in Nederland is blij met de komst van de eikenprocessierups. De scherpe haakjes van de brandharen van deze dieren zorgen voor veel overlast. Je kunt er jeuk en bultjes, maar ook klachten aan je oog van krijgen.

Door het zachte weer dit jaar is de eikenprocessierups er al vroeg bij dit jaar. In Enschede zijn de eerste rupsen alweer gezien. Daarom is er

daar al gestart met het doodmaken van het diertje.

donker

Maar hoe doe je dat precies? Nadat de zon is ondergegaan worden er in Enschede 21.000 eikenbomen met kleine wormpjes ingespoten. Deze wormpjes veroorzaken een ziekte aan de darmen van de eikenprocessierups. Daardoor gaat zeker de helft van de rupsen dood. Het inspuiten van de bomen moet in het donker gebeuren omdat de wormpjes niet tegen fel licht kunnen. Ook mag het niet regenen of waaien en moet de temperatuur van de lucht boven de 6 graden zijn.

Niet iedereen is blij met deze methode om ervoor te zorgen dat de eikenprocessierups doodgaat. Er kunnen namelijk ook andere dieren, zoals rupsen die niet voor overlast zorgen en vlinders en vogels door doodgaan. Op een aantal plekken is er daarom al gestopt met het inspuiten van bomen met wormpjes.

Een aantal eikenprocessierupsen in een eikenboom. De rups zorgt elk jaar voor veel overlast.

Wind

Door de wind kunnen brandharen van de eikenprocessierups uit bomen waaien. Meestal komen ze niet meer dan 20 meter ver. Als het hard waait kunnen ze tot wel 100 meter ver komen.

Stilgezet/

Psalm 110:1

Davidszoon

Van David, een psalm. De HEER spreekt tot mijn heer: ...

We weten dat Jezus ooit dit eerste vers van Psalm 110 als een raadsel aan de Farizeeën voorlegde. Ze moesten het maar eens zeggen: Wie was die heer van David, over wie hij zong in deze psalm? Het moest wel over een zoon van hem gaan – maar waarom noemde hij hem dan 'zijn heer'? Het is wel duidelijk: David zong over de Messias. En zelfs de grote David beseftte dat de Messias ver boven hem zou staan. Dan is het toch niet zo gek als Jezus met zijn messiaanse pretenties verwacht dat zelfs gewaardeerde Schriftkenners diep voor Hem buigen! Wat irriteert jullie nu zo, Farizeeën? Dat Jezus zich niet netjes bij jullie kwam melden voordat Hij Israël ging rondtrekken? Ben je boos omdat Hij zelfs kritiek durft te leveren op jullie? Maar als Hij werkelijk de Messias is, dan kun je toch verwachten dat Hij je leven overhoop gooit?

IK EN MIJN HUIS

Worst

Als ouders denken we soms dat het bijbellezen aan tafel volledig langs onze kinderen heen gaat. Vaak hebben ze hun gedachten duidelijk bij andere dingen. Dat ze er waarschijnlijk toch nog wel iets van meekrijgen blijkt als onze jongste dochter (4) bij het ontbijt vraagt: 'Mama, mag ik de levensworst?'

RARITEITENKABINET

TEKST EN BEELD KLAAS NANNINGA nd.nl/varia

En tot slot nog dit ...

Bioloog Klaas Nanninga verzamelde in vijftig jaar een eigen natuurhistorisch museum bij elkaar. Om de week vertelt hij over een vondst. Vandaag: Het leven en God.

De foto toont een hoekje in mijn 'rareiteitenkabinet', mijn natuurmuseum, waar ik aan het bureau van mijn vader acht jaar lang mijn stukjes schreef over wat ik in de loop van de tijd verzamelde. Het schrijven heeft me veel verdieping opgeleverd en al die bijzondere verhalen kon ik weer vertellen tijdens de rondleidingen in het museum. Die rondleidingen en verhalen gaan door, maar deze rubriek stopt. Tijd voor wat anders, vindt de redactie, 't is mooi geweest.

Mooi was (en is) het zeker, voor mij en gelukkig ook voor veel lezers, die me erop aanspraken, belden of schreven. Ik kreeg vakantiefoto's toegestuurd, vragen over strandvondsten en vreemde insecten. Een bejaarde dame reageerde met een mooie handgeschreven brief vol persoonlijke herinneringen, waarop een aangenaam bezoek in het bejaardentehuis volgde. Men stuurde gedichten, van J.J.L. ten Kate (dichter van formaat), van Fedde Schurer of van eigen hand. Een lezer nodigde me uit voor een veenmollenjacht in zijn volkstuin, wat een mooi resultaat opleverde.

Zeer verrast was ik met de reactie van iemand die de grote prof. Smith, de ontdekker van de Coelacanth nog

had meegemaakt. Geweldig, alsof ik met een achternichte van Darwin contact had.

Lieve lezers, ik heb genoten van jullie vele reacties en mooie verhalen. Het was steeds een bonus op het plezier van het schrijven. Hartelijk dank!

aangename kennismaking

Het schrijven heeft mij tot een diepe bewondering gebracht voor de ingenuïze manier waarop het leven leeft. Voor de enorme variatie, voor de schitterende aanpassingen, voor de vernuftige mechanismen. Ik probeer dat steeds te verbinden aan God. Wat zegt dit over Hem, de Lord of the flies, de grote Schepper aller schimmels, de Koning der wildernis (nog meer dan Tarzan)? Prof. Ohmann, mijn vroegere leermeester, noemde hem 'de Onbegonne'. God is zonder begin, maar er is ook geen beginnen aan om Hem te begrijpen. Dat wonderlijke wezen is mijn Vader en net als aardse vaders heeft Hij nog meer te doen dan alleen Vader zijn.

'Ik ben God, Schepper van hemel en aarde', zo stelt Hij zichzelf voor. 'Aangenaam kennis te maken, kunt U wat meer over Uw werk vertellen?' En Hij vertelt en vertelt; ik val

van de ene verbazing in de andere. Over een slang met een staartpunt in de vorm van een dikke spin, waar vogeltjes op af komen. Over een oude kwal die terug kan naar het jeugd stadium en zodoende maar blijft doorleven. Over een slak die planten eet, de bladgroenkorrels in zijn lijf opslaat en zodoende zelf plantaardig wordt. Over ... 'Ach, je moest eens weten wat er vroeger allemaal ooit leefde, zo indrukwekkend, de Behemoth en de Leviathan waren er niks bij. Doodzonde dat ze zijn uitgestorven' zegt Hij en schudt zijn hoofd. Ik denk aan de fossielenvondsten van de Burgess Shale. Dieren zo vreemd, dat we ze Anomalocaris noemden, 'de abnormaliteit', of 'Hal-

lucinogenia', we wisten niet eens wat voor en achter was, of onder en boven. Unieke dieren zonder enig verband met de huidige soorten, alsof Hij wat aan het experimenteren was geslagen. Hij knikt peinzend. 'Those were the days my friend ...' Maar we kunnen samen ook erg genieten van een dikke hommelmokingin die een bloem bezoekt. 'Leuk beestje hè', fluistert Hij, 'Ik heb er een zwak voor, ze zijn zo serieus en toch zo knuffelig.' Hij leert me de subtiele schoonheid van de nachtvlinders te zien en ik krijg een kastje met Brahmaesoorten van Hem waar ik erg blij mee ben; fijngetekende composities in bruin. Ik heb nog heel veel vragen

voor Hem, maar eigenlijk vind ik het veel leuker om samen door mijn museum en door zijn schepping te lopen en te genieten. Eindelijk een bezoeker die nog meer weet dan ik!

ten slotte

Door alle jaren heen is wat Paulus schrijft in Romeinen 1:19 en 20 steeds meer voor me gaan leven: 'Want wat een mens over God kan weten is hun bekend omdat God het aan hen kenbaar heeft gemaakt. Zijn onzichtbare eigenschappen zijn vanaf de schepping van de wereld zichtbaar in zijn werken: zijn eeuwige kracht en goddelijkheid zijn voor het verstand waarneembaar.' Je gaat het pas zien als je het doorhebt.